

GORENJE

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto

zvečer

Inserati se računajo za celo stran 60 K, za pol strani 30 K, za četrti strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

V Trzič, Domžale, na Jesenice!

Tržiški Nemci so odprli lansko leto nemško šolo. Vanjo je hodilo samo okrog 12 otrok. Letos jo hočejo pa bolj napolniti. Ker nimajo svojih otrok, so se polakomnili slovenskih.

Prejšnji teden je dal razdeliti visoki zbor tržiških Nemcev po svojih podajalcih med tukajšnje delavstvo tiskane liste, v katerih se slavi nemški jezik kot pripomoček za vse dobro na svetu in se prigovarja staršem, da naj pošiljajo svoje otroke v nemško šolo.

Povsod in vedno trde Nemci, da si ne laste tuje zemlje in da ne love tujih otrok, ampak da varujejo samo, kar je njihovega. Ali to so samo besede, dejanja so pa drugačna.

Tržiški Nemci bi ne bili to, na kar so tako ponosni, če bi ravnali drugače. Vse, kar je slovenskega, jim smrdi, le slovenski otroci jim diše, kakor medica.

Množiti število odpadnikov je odpadniku potreba. In ravno odpadniki podpirajo tri voglje tržiškega nemštva. Rojeni Slovenci, rojeni Čehi in rojeni Lahi, to so ogrožje tržiškega nemštva.

Trgovina z dekleti je grda in prepovedana. Lov na slovenske otroke je grd, da grši ne more biti, pa je dovoljen.

Slovenci! Ako se Nemci ne sramujejo kupovati slovenskih otrok, se sramujte Vi jih prodajati.

Tržiški Nemci se bogate z Vašimi žulji. Ne dajte vsaj, da bi množili svoje vrste z Vašimi otroci. Tudi tržiški Nemci nimajo oblasti, segati v pravice, katere imate do svojih otrok.

Edini starši so upravičeni voditi vzgojo svojih otrok. To svojo pravico, slovenski starši, branite in ne dajte si jo kratiti od nikogar. Kar sta oče in mati, to bodi tudi nju otrok.

Slovenski oče, slovenska mati! Ali se Ti bode zdelo dobro in prav, če Tvoj otrok ne bo hotel govoriti v jeziku, katerega so Te učili Tvoji starši, če bo zaničeval ta jezik in ga grdil. Gotovo ne.

Radi tega pa pošiljajte, slovenski starši, svoje otroke v slovensko šolo, v kateri se Vaši otroci tudi nauče nemščine in sicer dosti lažje, ker se jo uče s pomočjo slovenščine. Vaše geslo bodi: slovenski otrok v slovensko šolo in nikamor drugam!

Ako boste tako ravnali, si ne boste mogli očitati ničesar. Dostikrat pa Vam bo hudo, ako se daste zapeljati od sladkih Nemcev, katerim ste zoprni, da jim bolj ne morete biti.

Slovenski starši! Ne cepite slovenskih mladik — svojih otrok na tržiško-nemško drevo, ki se suši, ampak na slovenski cepič, ki lepo poganja. Stoteran sad bo plačilo za to.

Kar velja za Trzič, velja v polni meri tudi za Jesenice in Domžale.

„Iz Vajine krvi pričakujemo sadú...“

Ljubljana, 11. septembra 1909.

„Iz Vajine krvi pričakujemo sadú, ki bo blagodejen za naše potomce.“ Komu izmed ogromne množice slovenskega naroda, ki je ob zahajajočem jesenskem solncu dne 22. septembra 1908 stala in jokala ob odprtem grobu naših narodnih mučnikov: Ivana Adamiča in Rudolfa Lundra, ne odmevajo te zgodovinske velepomembne besede, prišle iz srca dr. Ivana Tavčarja, v trenutku, ko sta se izročili rakvi obeh mučnikov v naročje materi zemlji? In če jih je kdo med tem časom v boju vsakdanjega življenja vendarle pozabil, komu ne prihaja na misel sveži spomin v teh resnih dneh, ko nas le še nekaj dni loči od prežalostne spomenice-obletnice na krvave dogodke v Ljubljani? Že jutrišnja nedelja nas spominja dogodkov v Ptuj kot prvotnega vira krvave narodne drame, ki se je čez teden dni pozneje na tako strašen način doigrala na Pogačarjevem trgu v Ljubljani. Ni nam treba raznetiti plamena tem bridkim spominom ne na dogodke v Ptuj, najmanj pa na krvave dogodke v Ljubljani sami. V srcu cellega slovenskega naroda — onega naroda, ki mu v slovenskih prsih res bije slovensko srce, res bije slovenska duša, še globoko tli ogenj vseh teh spominov... treba ga v očigled spomenice le na rahlo vzbuditi, da izbukne z vso elementarno silo zopet pomlajen kvišku.

Zato se tega nevarnega ognja rajše ne dotikamo. Zato tudi nočemo vzbujati ter netiti tlečega ognja spomina na posamezne dogodke. Kar je storjeno, je storjeno, niti z najlepšimi besedami ne bomo oprali nedolžne krvi, prelite na ljubljanskem tlaku, ne z najglobokočutnejšim zdihom in jokom ne bomo probudili naših narodnih mučnikov: Adamiča in Lundra iz večnega

PODLISTEK.

„Gospod se hoteli...! Obsodite jo!“

Slika izpred porotnega sodišča. Konec.

Nesrečni ženi se je konečno posrečilo ulti surovem pretepanju pijanega moža. Bežala je k sosedovim, kjer je prenočila tisto noč. Drugi dan je bil mož zopet pijan in ko sta se sešla pri sosedu, jo je pričel iznova zmerjati ter groziti, da jo bo še bolj nabil, dokler jo enkrat ne ubije. Sosed, že sit njunih preprirov, ju pošlje domov. Mož, pijan, se zgrudi na poti (pred »magacinom«) ter zaspi. Prebudil se je čez nekaj časa, taval nekaj korakov naprej, pa se pri znamenju vdruči zopet zgrudi ter zaspi. To je bilo zadnje spanje pijanca, zakaj ko se je zopet prebudil, je bil že blizu pota spanja večnosti. Med tem ko je mož tamkaj ležal, je šla žena domov, natočila iz petrolejeve steklenice v mali »frakelj« polovico petroleja, vzela eno vžigalico ter se napotila do spečega moža. Mož je še vedno trdno spal. Ob roki je imel ugasnjeno smedko, iz žepa televiznika so štrlele vžigalice venkaj. Žena obstoji, premišlja, se ozira plaho okrog sebe, blizu poldne je, nikjer nobene žive duše. Sklep, grozopoln sklep, je začel vršiti prvo dejanje grozodejstva. Odpre steklenico pa izlije tekočino po moževih hlačah in predpasniku. Ta še

venomer spi. Kar nič ne sluti smrtne usode, roke zlodejstva, nad seboj. Ali nesrečno ženo je začela opominjati pekoča vest, ali jo je le kot brezsrčno morilko svojega moža gnala previdnost pred izvršetkom grozodejstva, kde more to uganiti? Šla je k sosedovim, tarnala je tam, kje in kaj bo kosila. Povabili so jo h kosilu. Pa je odklonila ter se jokala in tarnala, naposled pa z drugimi vred se molila — bilo je ravno poldne. In nato je šla, zaprla za seboj vrata in kmalu bila zopet pri svojem možu. Ta je še vedno trdno spal. Še enkrat razmišlja ali bi ali ne..., ampak njen sklep, njena volja je prevpila glas morda pekoče vesti... skloni se, vžge klinček in — oj groza — dejanje se v polnem obsegu doigra... obleka moževa je začela s plamenom goreti...

Predsednik: Zakaj pa niste raje ostali pri kosilu pri Kokaljevih? Obtoženka (ihtee): »Oh, hudo me je zmotila! Mož me je tako uklel!« Bežala je. Ali kot blazna žena, kot nezvestna žrtev nesrečnega zakona, ali kot svojega grozodejstva si svesta morilka svojega moža... Kdo more rešiti to čudno psihološko uganko? Bežala je, a za njo je gorelo po moževi obleki naprej. Šele ko je obleka pregorela, se je mož prebudil, zadnjikrat. Kot žival sredi plamena je skočil divje po koncu, vpil na pomaganje, si trgal goreče obleko čez pečeno truplo, se zgrudil in v neznošnih bole-

činah valjal po tleh, rjul in besnel muk in trpljenja, pa od nikoder pomoči. Vendar! Mlada hčerka sosedova je prišla slučajno tam mimo, pa videla ves ta prizor. Tekla je o njem povedati svojim staršem. Prišli so ljudje na pomoč, drugi so zvonili plat zvona, pa oboje je bilo že prepozno. Kar se je dalo, so pomagali, ali opeklin na telesu ni mogel nihče ublažiti. Odpejali so nesrečnega nezvestnega v ljubljansko bolnišnico. Ko je prišel med potjo k zavesti, so njegova ustna izgovorila strašno obdolžitev: »Moja žena, ta prokl... k... me je zažgala!« Takisto je trdil tudi v bolnici. Usmiljenka mu tega ni mogla verjeti; pa do zadnje ure je vpil in trdil: »Žena me je zažgala!« Ni bilo pomeči; umrl je še tisto noč rano v jutru. In žena? Sprva je bežala pred učinkom svojega dejanja, potem pa je prišla domov. Ni se več zavedala, kaj da je storila. Šele, ko je prišlo iz ljubljane poročilo o smrti moža, se je zjokala. In ko so temu poročilu kmalu sledili orožniki, jim je kratko vse priznala. Orožnik je v svojem poročilu izpovedal, da se mu je žena zdela pijana. Da bi jo le videli, kako je proti temu protestirala, ko se je pri obravnavi dotična izpovedba prečitala. »Ne, pijana pa ne! Ne trohice pijače tisti dan nisem zavžila!« Tako je vpila pred porotniki.

Tako bi bili s površno sliko dejanja samega gotovi. Preostaja nam še nekaterih potez iz obravnave

spanja. Ves drug namen nam narekujejo te vrstice. Zamislimo si, če narodna mučenika zreta tam iz sinjih rajskih višav dol na naš slovenski rod, dol na prelepo našo slovensko domovino, pa iščeta med nami prvi sled tistega sadu, katerega že skoro leto dni pričakujemo iz njune krvi, ali moremo z mirno vestjo poreči: našla bosta prve poganjke tega sadu?

In dalje si mislimo, če bi danes ta dva mučenika vstala iz groba, pa bi nas vprašala po onem drugem čudežu, katerega smo pred letom dni proroško obetali na njunem grobu, rekoč: „Ako Bog da, pa ni daleč še drugi čudež, ki ga stori Vajina, po nedolžnem prelita kri: čudež bratovskega objema obeh, sedaj med seboj nesložnih slovenskih političnih strank, ki je nam raztrganim, prepirajočim se Slovincem tako potrebna.“ Slovenci, roke na srce, pa povejte odkrito, kakšen odgovor bi jima mogli dati? Kakšen odgovor bi jima mogli dati, če bi nas vprašala, ali je njuna prelita mučeniška kri že zadobila obljubljeni popolno zadoščenje ali sploh kakšno zadoščenje? Spominjamo se, da je že zgoraj omenjeni govornik ob zaključku nagrobnice izpregovoril tudi sledeče besede: „Mi prepuščamo sodbo Gospodu, ali vzlic temu pa zahtevamo z vso silo, da dá zakon, pod katerega plaščem sta bili ti revi tu spodaj ubiti, popolno zadoščenje za kri, ki je tekla!“

Vi, gospodje, ki Vam je bila od celega slovenskega naroda poverjena sveta naloga, da napnete vse sile, vse Vaše moči in ves Vaš vpliv, da zadobe naši narodni mučeniki za svojo prelito kri, da prejme slovenski narod za storjene mu krivice obljubljeni popolno zadoščenje, povejte, ali morete danes pri svoji najboljši vesti slovenskemu narodu podati račun Vaših vspehov, ali morete z mirno vestjo poreči: da, mi vsi smo storili svojo dolžnost... ni naša krivda, če sta naša narodna mučenika, če je slovenski narod še do danes brez vsakega zadoščenja?

In Vi voditelji slovenskih političnih strank, pokažite nam oni drugi čudež iz mučeniške krvi: čudež bratovskega objema obeh političnih strank. Pokažite nam obljubljeni sad, ki naj ga pričakujemo iz nedolžnih žrtev, padlih pod smrtonosnimi svinčenkami!...

Narodna mučenika: Ivan Adamič in Rudolf Lunder! Dobro je Vama, da snivata sredi ljubljanskega polja nezdravno večno spanje. Če bi zrla iz rajskih višav dol na nas, ali bi vstala iz Vajinega groba? Zatisnila bi oči, vrnila bi se nazaj v groba hladno jamo. Zakaj niti Vidva, niti slovenski narod doslej še ni dobil od nikoder zadoščenja. In baš tam sredi bele Ljubljane, kjer sta Vidva prelila mučeniško kri, se bije danes med političnimi strankami tako oduren, tako ostuden bratomorni boj, kakor nikdar poprej ob

času Vajinega življenja. In to je gorostasni čudež, ne oni na Vajinem grobu prorokovani!

Slovenci, bratje, še je čas, da spričo se bližajoče obletnice našima narodnima mučenikoma, stoje ob grobu porečemo: Iz Vajine krvi smo dočakali sad blagodejen za naše potomce — In zgodil se je drugi čudež: čudež bratovskega objema vseh dosedaj med seboj nesložnih slovenskih političnih strank!

Opomba uredništva: Predstoječi članek smo doslovno ponatisnili, vendar smo nekoliko drugačnega nazora glede bratomornega boja in strahovlade naših klerikalcev.

Dokument naše dobe.

„Slov. Narod“ je objavil sledečo prošnjo upokojenega kranjskega učitelja na deželni zbor.

Udano podpisani nadučitelj v p., rojen v Goričah nad Kranjem 1. 1846., pristojen v Stari trg pri Poljanah, bivajoč v Begunjah pri Lescah, služboval sem na raznih šolah na Kranjskem in v Trbovljah-Vode na Štajerskem od 1876. do konca 1905., ozir. 1907. leta — torej par mesecev manj, nego trideset let.

Bolezen, katero sem si vsled mojemu zdravju ne prijačega zraka — osobito slabe pitne vode v Starem trgu pri Poljanah nakopal —, je bila posledica moje predčasne vpokojitve —, datirane z dnem 15. septembra 1905., št. 4296 (začasno) ozir. z dnem 30. julija 1907., št. 1911 (stalno).

V vpokojnino všteli so mi — 26 let — t. j. definitivna leta, dočim so mi blizu štiri provizorična leta — in povrh še tretjo starostno doklado enostavno kar naravnost — odbili.

Pokojnine so mi z zgoraj navedenim vpokojninskim dekretom (stalnim) z dnem 30. julija 1907., št. 1911, priznali 1051 K ali mesečnih 87 K 60 v.

Sem sodnijsko ločen oženjenec s tremi živimi otroci, katere moram sam s svojimi učiteljskimi dohodki brez kakega drugega premoženja ali kakega postranskega zaslužka preživljati, razen najstarejšega sina Rudolfa, katerega sem spravil v službo pri c. kr. državni železnici v Trstu.

Meni — za mojo osebo določenih je 50 K na mesec — žena pa, katera z dvema hčerkama biva v Ljubljani, dobiva iz moje pokojnine zase in za obe hčerki skupaj — mesečnih 36 — piši šestintrideset kron.

S to in tako pokojnino brez vsakega premoženja ali drugih dohodkov — pa naj stanu primerno — živimo —! Ironija — naša šolska postava —.

Vrhutega — neozdravljiva bolezen v družini —! Ena navedenih hčerk — 17letna Angela — je od rojstva sem padavična ali epileptična — tako, da revica niti šole ne more obiskovati — in je vsled tega popoln analfabet, ter je vsled

te grozne bolezni mati prav mnogokrat kar po cele dni, od jutra do večera ž njo zaposljena. — Hčerka Maksimilijana obiskuje pa drugo leto višjo mestno dekliško šolo v Ljubljani.

Sram me je kot omikanca povedati tukaj, kako po beraško-siromašno se preživljamo —, kako po pasje — stradamo. Zatrdim pa takoj tukaj, da bi i še nadalje voljno in potrpežljivo prenašali to siromašno ubožstvo, da ni sila skrajna — da nam ne preti pogin za lakotjo —.

Vprašam Vas, merodajne faktorje, ali sem sedaj morebiti jaz na vrsti, da po zgledu — mnogih mojih tovarišev-sotrpinov zapadem po Vaši krivdi z nedolžno družino vred — strašni kranjski učiteljski bolezn —, katera gre na Kranjskem po — ljudeh-učiteljih —, tanjki sušici — vsled pomanjkanja in groznega pasjega stradanja —?

Na veliko sramoto naših kranjskih učiteljskih razmer, naj mi bo na tem mestu dovoljeno navesti fakt, da sem kot vpokojeni nadučitelj s tridesetimi službenimi leti — bil primoran — vzpričo take beraške pokojnine — na eni —, vsled take grozne draginje — na drugi — in rezultirande teh dveh — vsled strašnega pomanjkanja in pasjega stradanja — po tretji strani — bil prisiljen — kot hlapec stopiti v službo za samo hrano in stanovanje i. s. pri posestniku Franu Rotarju v Srednji vasi pri Goričah št. 13, in v isti lastnosti in za isto plačo zadnji čas pri posestniku Franu Ribnikarju na Dobrem polju št. 1 pri Radovljici.

Ker pa nadalje — star sem 62 let — ne morem več hlapčevskih del opravljati —, nedolžna družina pa mi v Ljubljani gladu umira —, prosim veleslavni deželni zbor, naj mi kar najhitreje zapiše izdatna in območna zdravila za moj oslabei želodec — in za izstradane želodčke moje siromašne družine tam doli v beli Ljubljani.

V Begunjah pri Lescah, 28. avg. 1909.

F. G.

nadučitelj v p.

— Ha, kaka radost, po tridesetih letih trdega vzgojevanja kmetske mladine uživati tak pokoj. Čast deželi kranjski, ki tako ravna s svojimi učitelji, da na starost še psa lahko zavidajo za njegovo eksistenco!

Slovenskemu dijaštvu in njega prijateljem!

V dneh od 16. do 19. septembra t. l. se vrši v Ljubljani III. shod narodno-radikalnega dijaštva.

Na prvem shodu v Trstu se je položil filozofski temelj naše struje in se je določila smer njenemu razvoju.

Na drugem shodu v Celju smo razpravljali o gmotnem vprašanju slovenskega dijaštva, zavzeli stališče za svobodno šolo in obravnavali vrsto praktičnih točk našega programa.

v izpolnitev. V vsem ravnanju, dejanju, vedenju in življenju te nesrečne žene so najti zgolj protislovja. Prava psihologična uganka, ki bi jo celo izkušen psihijater težko razrešil. Zato tudi mnenja sodnih izvedencev pri porotnikih niso prišla prav nič v upoštevanje, kar je tudi popolnoma prav, zdravniška sta prav lahko glede človeškega telesa najboljša izvedenca, a za pravo tolmačenje ljudske duše treba tem primernih veščakov — in teh pri naših ljudskih sodiščih, žalibog, ni. V tem slučaju so tudi priče izpovedale, da se je obtoženka pred izvršitvijo dejanja nekam »tako čudno« obnašala. Sicer priče o nji ne vedo nič slabega povedati. Le priča Ana Sojer, gostilničarka v Ihanu, izpove, da, če je bila obtoženka katerikoli v njeni gostilni od moza tepena, si je to navedeno »naprosila«, to se pravi, da je bila sitna proti mežu. V svojo srečo si ima obtoženka šteti, da je imela v osebi odvetnika, dr. Sviglja, tako izbornega, nadarjenega zagovornika, da si je bil le »ex off« (od sodišča, oz. zbornice brezplačno) v to določen. V tem slučaju, ko živa duša ni mogla misliti, da bi mogla biti obtoženka oproščena, se je dr. Svigelj — ne maramo zanj delati prav nobene reklame, — ne le proslavil kot spretem jurist, marveč se je tudi na njej način izkazal kot dober poznavalec duše in življenja priprostega naroda. Če pa sta predsednik senata (Polc) in namestnik drž. pravdnictva (dr. Kremžar) s svojimi izvajanjmi nameravala doseči nasprotni učinek, se nam zdi, da nista sta pravo pot do srca ljudskih sodnikov. Omenjamo

le nekaj izrekov od strani drž. pravdnictva: »V danem slučaju bi vsak mož s svojo ženo tako postopal... ona se je ciganila, ona je bila presestnica... To je žena-zverina v človeškem telesu... Ne odprite srca usmiljenju, ampak zakonu dajte veljavo... v svarilo, da v bodoče take podivjane babe ne bodo tako ravnale s svojimi možmi... Zatorej priporočam: obsodite jo!... Kakor splošno pri poslušalcih, tako so te besede gotovo tudi pri porotnikih zapustile neprijeten vtis. Zagovornik je dosegel, da se je porotnikom stavilo še drugo dodatno vprašanje, ali je obtoženka svoje dejanje storila v duševni zmedenosti, ali pri polni zavesti. Po nestrpnem čakanju občinstva se porotniki vrnejo s sledečim izrekom: Krivaje svojega dejanja (soglasno potrjeno), toda storila ga je v duševni zmedenosti (6 glasov da, 6 ne). Obtoženka je bila še pri obravnavi tako zmedena, da je, že ko se je izrekla oprostilna razsodba nad njo, pokleknila in jokaje prosila za milostno sodbo (ne, kakor so ljubljanski listi poročali, da bi se bila kleče zahvalila). Reza Kopac! Oproščena si pred zakonom kazni za svoje grozodejstvo, drugo pa opravi sama s seboj in s svojo vestjo!

Grad in toplice Medija.

Črtica iz poizniškega dnevnika.

Dalje.

Skoro bi rekel, da je Mudija nemškega izvira in da prihaja od besede mülle, hoteč s tem na-

znati, da more tako težavna pot človeka uruditi, ali pa od mut, kajti t se lahko izpremeni sčasoma v izgovoru v d in tako izreka. Kajti ako po tako težavni ježi ali hoji dospemo do gradu ali ga vsaj zagledamo, dobimo nanovo pogum. Možno je, da je rojeni Kranjec tako nemško besedo mülle ali mut, ker je ni prav razumel, slabo izgovarjal ali pokvaril, tako da je namesto mülle ali mut izgovoril Mudija ter dal besedi latinsko končnico a. Toda kranjski splošni pomen besede Mudija, katera, kakor rečeno, toliko pomeni, kakor počasnost ali zamuda, se skoro temu protivi; potem bi se moglo misliti, da jo ta rabljena beseda Mudia prav tako nastala iz nemške mülle. Sicer smo pa že prej večkrat povdarili, da se imajo stari Kranjci prištevati starim Galcem, to je starim Nemcem, torej so mogoče Franki, ki so prišli za Karla Velikega na Kranjsko, to besedo mülle na Kranjskem udomaćili, kakor se je vrnila na Nemskem v splošni materni jezik marsikatera latinska ali francoska beseda; da si je dal Kranjec pozneje besedi mülle drug, nekoliko izpremenjen, vendar zelo podoben pomen in ni zaznamoval toliko trudnosti, kakor težavnost, ki je vzrok trudnosti.

A zopet hočem kreniti od besede k pravi legi kraja in k njegovim posestnikom, tako prejšnjim, kakor sedanjim.

Takoj pod gradom je velik konjski hlev, nad njim pa shramba za žito; moj v Bogu počivajoči oče je dal podzidati ta hlev, potem oni del gradu,

Namen našega III. shoda v Ljubljani je, pokazati napredek narodno-radikalnega dijaštva iz zadnjega shoda, podati bilanco dosedanjega dela in očrtati pot dela za bodočnost. Kot napredna dijaška struja hočemo korakati z duhom časa. Vseled tega bomo v širokem obsegu našega programa nekatere točke izpopolnili in jim dali konkretnjšo vsebino.

Obravnavali bomo jugoslovansko vprašanje, ki postaja vedno bolj pereče. Najti treba realnih stikov z naprednimi jugoslovanskimi inteligenti, predvsem z dijaštvom.

Preveč se je doslej zanemarljalo duševna narobrazba slovenskega dijaštva. Dočim skrbe za strokovno izobrazbo šole, moramo za čustveno skrbeti sami. Referat o umetniški izobrazbi slov. dijaštva nam poda v tem oziru realen načrt.

Konečno se hočemo na podlagi skušenj, ki nam jih je podalo večletno delo, vnovič poglobiti v življensko vprašanje našega naroda, v manjšinsko vprašanje.

Velike so torej naloge, ki smo jih stavili za svoj III. shod in treba je, da se strnejo ob tem shodu vse naše duševne sile, da se zberemo vsi, ki enako čutimo in delamo, potem lahko upamo na vsepeb. Treba je ne-le, da se pogovorimo dijaki narodno-radikalne struje sami, ampak potreba je, da se zblizamo s češkimi in hrvaško-srbskimi naprednimi akademiki. Vabimo pa na svoj shod tudi vse prijatelje naše struje, da pridete in nas spoznate. Naj bo ljubljanski shod mogočna manifestacija skupnih idej in skupnega dela vsega naprednega jugoslovanskega in češkega dijaštva.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1909

Eksektivna narodno-radikalnega dijaštva.

Poročilo

glavnega tajnika g. dr. Greg. Žerjave na 24. redni skupščini družbe sv. Cirila in Metoda na Jenenicah.

Konec.

Da se vidi našo napredujočo moč, naj še poraznim, da imamo po 2 prvih deških in dekliških razredov; v deška prva razreda se je vpisalo skupaj 111 dečkov, v drugem razredu je bilo 108 dečkov; v tretjem 94, v četrtem 56, v peti razred pa se jih je vpisalo 43. Povsod pomanjkanje prostora sili, da odklanjamo!

Po tej ilustraciji tega evropskega skandala v Trstu si dovolim že danes opozoriti, da računa c. kr. vlada napak, če meni, da se bomo mi zadovoljili s 5 učiteljicami. Že letos jeseni bo prišlo do krize. Zopet se nam bo priglasilo stotine otrok;

ki se drži kapele in kapelo same. Kapelica je precej velika in stoji tik pred gradom.

Pravkar imenovana kapela brani kosti mojih ljubih rajnih staršev, kakor tudi nekaterih mojih bratov in sester; tu počiva tudi več otrok našega rodu, med njimi pet mojih, kakor tudi moja ljuba rajna žena, ki so jo položili šele pred enim letom k večnemu počitku; vsi pričakujejo skupaj veselega vstajenja.

Tudi je napravil moj pokojni oče, gospod Jernej Valvazor, dne 2. avgusta l. 1850 ustanovo na ta način, da preide po nj govni smrti na njegovo ženo, mojo mater, ki že tudi počiva v Bogu, po njeni smrti pa na najstarejšega moškega dediča; ako bi stopil kateri moških dedičev v duhovski stan, ima pravico do ustanove pred starejšim; ako bi pa popelnoma izumrl Valvazorjev rod in njegovo ime, potem bi upravljal imenovano ustanovo posestnik gradu Medija ali njegov dedič in v njenem smislu skrbel za duhovnika, ki bi bil zavezan in dolžan v tej kapelici, sezidani na čast obiskovanju presvete Device in zaraditega imenovan: kapela obiskovanja naše ljube gospe, brati redno vsak teden trikrat in na nedeljo Sv. Trojice mašo, evangelij pa v slovenskem jeziku; prav tako bi moral maševati vsak pondeljek za umrle člane Valvazorjeve rodovine, vsako soboto pa na čast Matere Gospodove, kakor tudi ob vseh praznikih naše ljube gospe, pod kakršnimkoli naslovom ali imenom se obhajajo ti prazniki, kakor ob praznikih, ki se bodo šele v prihodnje ustanovili njej na čast. Kdor upravlja to ustanovo, ima užitek od starih celih kmetij brez odbitka, namreč od ene kmetije v Koprivnici, ki se drži medijskega polja, in od treh kmetij v Podgorici, ki leže v moravski fari. Od tega užitka mora vzdrževati duhovnika. Tako se mora vsiti v smislu ustanove vedno, neločljivo in stalno. Konec prih.

letos, kakor je pričakovati, se bo oglasilo za sprejem v društvene zavode mnogo več kakor 1000 otrok. Mi jih ne bomo mogli toliko vzeti pod streho, krvavim srcem jim bomo odklanjali in starši bodo stali z otrokom na roki pred pragom naše šole. V današnjih razmerah bo nemogoče od slov. staršev zahtevati, naj še potrpe in počakajo. Kaj se zna iz tega razviti, to je danes nepregledno, gotovo pa ne bo v nčast slovenstvu, še veliko manj pa v čast tej državi, v kateri živimo.

Kar se tiče uredbe naših šol, se sklicujem na lanko svoje poročilo. Pri nabavi učil nismo štedili, opremili smo šole, kar mogoče dobro z vsemi potrebami; prošnjam po mladinskih knjigah od od strani obmejnih šol smo vsem ugodili, priredili celo vrsto božičnic. Učni uspehi so bili povsod dobri. Razmerje z učiteljstvom je bilo ugodno, kar mogoče smo ugodili njih opravičenim materijelnim zahtevkom. Vrtarice so večinoma zadovoljno gojile stik z delavskimi starši.

Zahvala gre ljubljanskim damam, osob. gojenkam dekl. liceja in višje dekl. šole, oz. njih voditeljici M. Wessner, ki so pripomogle, da smo lepe božičnice na jezikovni meji priredili, najlepšo v St. Ilju. Kar smo dajali za šole in učitelje itd. podpor, se odteguje javnosti.

Dolžnost mi je, da tu izrazim iskreno zahvalo naprednemu časopisju, ki je požrtvovalno delalo za družbo. To časopisje naj nam nadlegovanja ne zameri. Še vedno je v širših krogih premalo znana naša šol. družba, le potoma zgovornih besed, ki tisočkrat pomnožene hite med narod, moremo prodrati.

Zaključuje svoje poročilo opomnim, da obhajamo prihodnje leto 25 letnico. Tedaj bo ob naši strani že delovala mlada gospodarska obrambena organizacija. Družbini prijatelji in njeni gojenci pa se bodo zbrali polnoštevilno krog nje. Ta proslava naj bi postala velikanska slovanska manifestacija za šolstvo najbolj eksponiranega dela Slovanstva na jugu, ob važni točki na Adriji.

Družbino vodstvo se je zbiralo redno vsak mesec k vodstvenim sejam, vmes pa so se vsrile številne seje odsekov in ožjega odbora. Naša pisarna, sestojeca iz treh vrlih uradnikov, ki jih ne vodi pri tem delu drugega ko ljubezen do naroda, in enega pomožnega uradnika, vsi pa pod ravnateljstvom našega prvomestnika kot vodje pisarne, so rešili preteklo leto ogromne množine dela. Ž. leta 1906 je bilo 1300 eksponiranih števil, leta 1907 2089 leta 1908 3424, letos pa jih imamo že 3320 do danes. Pri tem so računani le iniciativni dopisi pisarne brez knjigovodstva in vsega prihoda dopisov. Za poštnino se je izdalo leta 1907 853 K leta 1908 ž. 1400 K, letos pa že nad 1000 K.

Ne tajim, da v mnogem nismo dosegli, kar smo želeli in kar se je morda tu ali tam od nas pričakovalo, oviralo nas je pri tem pomanjkanje pomoči lokalnih činiteljev, intrige nasprotajkov, in dejstvo, da podrobno delo še ni povsod, osobito ne na Štajerskem in Koroškem razdeljeno. Pokrajinske zveze in potovalni učitelji nam bodo omogočili, da bomo lahko povsod v vsakem eksponiranem kraju imeli svojo roko. Dasi tedaj sami najbolj čutimo, da bi bilo še treba 100kratnega dela in pomočnikov, vendar prosim, da se to poročilo vzame na znanje, ker smo vodstvo in uradništvo se trudili po vseh svojih močeh, da koristimo ljubljani naši družbi in se tem potom blizamo smotru svojega življenja in dela, da bo naš narod na svoji zemlji svoj gospod. (Burno, dolgotrajno odobravanje).

Gospodarski del.

Razpis dobave desk iz mehkega in trdega lesa, obrobov, sodčkov, premoga in koksa. C. kr. tobačna tovarna v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da razpisuje dobavo desk iz mehkega in trdega lesa, obrobov, sodčkov, premoga in koksa za leto 1910 eventuelno za leto 1911. Pismene ponudbe je najkasneje do 28. septembra 1909, 11. ure dopoldne pri c. kr. tobačni tovarni v Ljubljani vložiti. Dobavni razpis in posebni pogodbeni pogoji so tudi v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Tedenski sejem v Kranju dne 8. septembra 1909. Prignalo se je — kostrun, 283 glav domače goveje živine, 215 glav bosanske goveje živine, — glav goveje živine hrvaške, 14 domačih telet, — hrvaških telet, 254 domačih prašičev, — hrvaških prašičev 1 domačih ovac, 69 hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani vol 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za pitanje 100 kg 52—54 K, kumerni

100 kg 36—40 K. Pšenica K 13—, proso K 7.75, rž K 9—, oves K 8—, ajda K 9—, repno seme K —, fižol ribničan K 24, mandalon K 18, koka 26, krompir K 4 za 50 kg, seme dom. detelje

Zgodovinski in slovstveni pregled za prih. teden:

12. septembra. — 490. pred Kristom. Bitka pri Maratonu. — 1688. Nemška državna vojska premaga Turke s pomočjo poljskega kralja Sobieskega, Rešitev Dunaja. — 1798. * Janez Vernel-Koseski v Spodnjih Kosezah pri Moravčah. — 1819. * Matej Cigale v Lomeh pri Črnom vrhu nad Idrijo. — 1876. † Pesnik grof Anton Aueršperg (Anastasio Grün) v Gradcu.

13. septembra. — 1359. Ustanovitev zdravilišča Karlovi v varu na Češkem. — 1598. † Španski kralj Filip II. — 1683. Vhod osvoboditeljnih čet v oproščeni Dunaj. — 1813. * Prvobornik koroških Slovencev, Andrej Einspieler v Svecih v Rožu na Koroškem. — 1827. * Pisatelj Matej Močnik v Zagorju pri Cerkljah na Gorenjskem. — 1830. * Pisateljica Marija pl. Ebner-Eschenbach. — 1840. * Pisatelj Lavoslav Gorenjec v Podgorici. — 1874. † Francoski državnik Guizot. — 1893. V Pragi proglašeno izjemno stanje.

14. septembra. — 1321. † Pesnik Dante Alighieri. — 1853. * Albrecht pl. Waldstein (Waldenstein) na Gradu Hermanic v kraljevgradskem okraju na Češkem. — 1769. * Aleksander pl. Humboldt, najmnogostranejši naravoslovec nove dobe. — 1778. V Avstriji odpravijo jezuitski red. — 1812. Požar v Moskvi. — 1851. Slavni ameriški romaniopisec J. F. Cooper.

15. septembra. — 1745. Franca Štefan I., moža Marje Terezije, izvolijo za nemškega cesarja. — 1840. Posmrtno ostanke Napoleona I. pokopljejo v Parizu. — 1843. † Pesnik Jožef Zemlja v Ovisu pri Kranju.

16. septembra. — 1646. Mir v Lincu; osvojitve Ogrske. — 1701. † Jakob II. (odstavljen), kralj velikobritanski. — 1786. † Naravoslovec Fahrenheit. — 1744. Pruski kralj Fridrik II. osvaja Prago. — 1888. † Pisatelj Anton Raic v Pragi. — 1904. Splošna stavka v Italiji.

17. septembra. — 1176. Avstrija povzdignjena v vojvodino. — Henrik Jazomirgott se odreče Bavarski, dobi zato Avstrijo in knezijske naslove. — 1631. Bitka pri Breitenfeldu. — 1840. * Pesnik Matevž Lotrič v Zelenikih. — 1859. V Curihu sklenejo mir med Avstrijo in Francosko. — 1871. Otvoritev Mont-Cenis predora. — 1895. † Pisatelj Franc Strukelj-Jaroslav na Šmarni gori. — 1906. † Pospeševatelj češko-slovanske vzajemnosti Jan Lego v Pragi.

18. septembra. — 1514. Avstrijski cesar Karel V. in francoski kralj Franc I. sklenejo mir v Crespyju. — 1789. V Beogradu sklenejo mir med Turčijo na eni in med Avstrijo na drugi strani. — 1786. * Pesnik Justinus Kerner. — 1806. * Hen ik Laube. — 1848. Barikadni boji v Frankobrodu. — 1869. † Pisatelj Anton Janežič v Celovcu. — 1885. Vstane v Vzhodni Rumeliji.

Godovi prihodnjega tedna:

12. Večerad; 13. Vergilij, Ljubivoj, Zremil; 14. Rajna, Znanoslav; 15. Tetom I; 16. Ljudmila, Sodimir; 17. Prvan; 18. Tomaž VII, Sokolica.

„Rokovnjači“ v Podbrezjah.

V nedeljo, dne 5. t. m. me je zanesla pot slučajno v romantično Podbrezje. Sicer tako tiha vasica je bila nenavadno oživiljena: velike gručeljudstva so se pomikale od vseh strani v vas, k nekemu središču, ki pa po mojem mnenju ni moglo biti niti cerkev, niti gostilna. Vmes pa letoviščarji, trgovci, uradniki, študentje. „Kaj neki to pomeni,“ mislim sam pri sebi. Stopim k najbližji gručli. „Povejte mi,“ se obrnem na starega kmečkega očanca s kratkimi hlačami in vivčkom v ustih, „povejte mi, kaj pa imajo danes v Podbrezjah?“ Mož me začudeno pogleda, češ, kako je to mogoče, da bi jaz tega ne vedel, na to pa pravi: „I, na Štrithovem podu igrajo „Rokovnjače“; ali jih oni ne gredo pogledat?“ „Bom pa šel, no; ali jih greste Vi tudi?“ „Seveda jih grem, saj sem se dve uri daleč zato sem pripeljal, veliko jih je pa prišlo še od bolj oddaljenih krajev.“

Naskoro smo dospeli do Štrithovih podov. Velika množica ljudstva je kar oblegala blagajno. Slednjič se prerijem tudi jaz do blagajne, za menoj pa moj očanec, ki je na veliko svojo nevoljo moral vstati vsled gnuče vivček v žep. Inteligentna dva mlada fanta, očitno visokošolca, sta nama postregla z vstopnicama. Raz širokih prs so se jima bliskale slovenske trobojnice, a na zelenem polju je blestel v srebrnih črkah nadpis „Vesna“. „Vesnani“ torej prirede igro. Pred seboj sta imela velik krožnik, na katerem se je poleg velikega kupa srebrnjakov bliščalo tudi precej bankovcev. „To bo pa kmalu za par volov,“ pravi moj spremljevalec zadovoljno, razprostre oblastno svoj desetak po krožniku in izginje med množico.

Vstopim. Sedež pri sedežu, klop pri klop, zadaj stojšče, a povsod — glava pri glavi! Ne bo lahka stvar že sedaj, najti si prostor, toda množice še vedno hite notri. Pred nami se vzdiguje prav čedno izvršeno zagrinjalo, ki zakriva jako ukusen in pripraven oder. Pogledam krog sebe. Jedro tvori kmečko ljudstvo vsake starosti in vsakega spola. Na opaljenih in sicer resnih obrazov se jim čita radovednost, združena z izrazom težkega pričakovanja. Poleg radovednega kmetiča sedi meščan v lepi moderni obleki. Oba se neprisiljeno pogovarjata. Njihovega pogovora se udeležujeta s poslušanjem tudi orožnik-in uradnik. Oba sta odložila za danes resno svojo uradno masko in iskra demokratizma je prešinila tudi njuno hladno kri.

Kar se oglasi glas zvona. Glasovi glasovirja, ki so prej brneli izza kulis in spremljali bučelam v panju podobno bučanje množice, potihnejo. Bučanje preneha. Vse se obrne proti odru. Zvon se v drugo oglaš. Takoj se vzdigne zagrinjalo in na odru se pokažejo igralci. Po svojih vlogah stari in mladi obrazi; toda njih bliskajoče oči, njih živahne kretnje so nam priča, da pluje po

njihovih žilah mlada, sveža kri. Svoje vloge igrajo vsi naravno, neprisiljeno, občudovanja vredno; ko pade zastor, potraja tista napeta pozornost še za trenutek dalje, nato pa se občinstvo zgane kot iz opojnega sna in frenetično ploskanje ne preneha, dokler se igralci v drugo ne prikažejo. Občinstvo jih obsuje z živio-klici, s ploskanjem, s cveticami; in to gre dalje od akta do akta, dokler ne pade zagrinjalo za vedno. Na koncu pa je režiser po splošni zahtevi prisiljen naznati, da se igra v sredo, to je na Mali Šmaren, ponovi, kar se vzame z odobravaljočim aplavzom na znanje.

Ni mi bilo žal časa, ki sem ga tu pustil, in priznati moram, da je nastop „Vesnanov“ v vsakem oziru visoko nadkrilil moje pričakovanje. Zato pa so dosegli imeniten uspeh: ne samo v gmotnem, tudi v moralnem oziru se mora mladim prirediteljem le čestitati! Pomen ljudskih iger se pri nas podcenjuje; ljudstvo tu vidi svoje napake, svoje vrline; tu šele vidi marsikatero svojo robatost, ki jo sicer še niti zapazi ne in v tem leži velik vzgojevalni in izobraževalni moment. Brez vsakega krika, brez vsake vsiljivosti in reklame se je zbralo tako v nedeljo kot na Mali Šmaren silno veliko ljudi — a vse se je vršilo v najlepšem redu, ob največji zadovoljnosti, pri najboljši dobri volji in brez vsake rabuke, dasi se je ljudstvo zabavalo pozno v noč. Le tisti, kdor je ljudstvo slišal, le tisti more presoditi, kako so bili s to prireditvijo zadovoljni. Zato kličemo mlademu društvu: le krepko naprej po začrtani si poti! S pogumom orji še precej trdo gorenjsko ledino, toda ne samo z igraini, tudi s predavanji in podrobnim delom, ker le v delu in vztrajnosti je naša rešitev!

Javna telovadba Sokola v Škofji Loki.

To čilo, krepko in krasno se razvijajoče društvo, ki se je šele pred par leti ustanovilo in so ga nasprotniki takoj proglasili za mrtvo-rojeno dete, je slavilo preteklo sredo, na praznik Malega Šmarna, dne 8. t. m., zopet svoje slavlje! Povsod, kjerkoli so že nastopili sokolski telovadci iz Škofje Loke, so s svojo vzorno telovadbo vzbujali občno pozornost in želi obilo pohvale in priznanja. V Škofji Loki so zadnjikrat bili nastopili lansko leto. Od tedaj niso imeli več priložnosti pokazati svojim somoščanom, ki tako lepo podpirajo to društvo, koliko so napredovali. Minulo sredo so to storili in meščanstvo, kakor tudi ostalo občinstvo, ki ga je bilo približno kakih 1500, jim je zato hvaležno.

Pa tudi nekaj nenavadnega, izvenrednega je bilo čitati na velikih, v živih slovenskih barvah tiskanih lepkih za to prireditve. V naših listih smo že čitali o mednarodni telovadni tekmi v Luksemburgu, na kateri je bil tudi škofjeloski Sokol zastopan po svojem načelniku, br. Pristovu. In izvajanje prostih luksemburških vaj, katere je izmed Slovencev redkokdo videl, so se nam na teh lepkih obetale. Marsikoga je mikalo videti te vaje in zato je prišel v Škofjo Loko.

Ceravno se za to prireditve, ki je sicer bila bolj za lokalne namene, kakor pa za širšo javnost, ni delala skoro nobena reklama, prihiti so v Škofjo Loko vrli bratje Sokoli v kroju iz Kranja, Ljubljane, Št. Vida, Radovljice, Javornika in Železnikov ter v skupnem številu, približno kakih 120 mož prikorakali ob 3. uri popoldne na glavni trg pod zvokom koratnic goričanske godbe in sviranjem sokolskih trobent. Občinstvo je krasni nastop te lepe množice Sokolov takoj očaral. Samo nebo, ki nam je pripravilo tako lep, krasen dan, je bilo veselo in se ni zmenilo za pobožne želje nasprotnikov Sokola in razna klevetanja, s katerim ga ti obsipajo, hoteč ga uničiti in mu jemati ugled pri našem ljudstvu. Po razhodu so postavili bratje Sokoli svoja telovadna orodja ravno pred mestno hišo. Nato se je vršila telovadba točno po oznanjenem vzporedju pod poveljstvom načelnika brata Pristova.

Najprej so nastopili člani in izvajali celjske proste vaje. Občinstvo je navdušeno aklamiralo krepke naše telovadce pri vsakem nastopu. Nastop naraščaja z beligradskimi vajami in skupinami je bil naravno vzoren. Vsakemu gledalcu so se morali prikupiti oni mali dečki, ki so tako samozavestno, resno in natančno po povelju izvajali svoje vaje. Krasno je bilo tudi videti naše telovadke v družbi štirih telovadk iz Kranja pri nastopu in izvajanju vaj s palicami. Tudi ženski naraščaj s praporci je občinstvo nadvse ugajal. Vaje na orodju so naši telovadci vohče izvajali tako fino, vzorno in točno, da jih je občinstvo splošno občudovalo in so nekateri izmed občinstva, zlasti pri skupini članstva, kar presenečeni zrlili na drzne telovadce, ki so posebno pri razrušenju teh skupin delali vratolomne, smrtne skoke. A kakor bi trenil so stali telovadci zopet v vrsti in občinstvo jih je z n. popisno navdušenostjo aklamiralo in jim ploskalo.

Sedmi nastop so bile toliko težko pričakovane luksemburške proste vaje. Izvedba teh vaj je bila tako precizna, da si večje dovršenosti ni mogoče misliti. Toliko izurjeni telovadci, kolikor občinstvo, sicer vajeno gledati razne vaje telovadbe, je kakor zamaknjeno občudovalo one krasne z vso eksaktnostjo, eleganco in na vrhuncu izvešbanosti izve-

dene figure teh luksemburških vaj. S tem je bila javna telovadba končana.

V splošnem moramo pohvaliti vse telovadce. Videlo se je, da imajo dobrega učitelja, ki je tudi sam izboren, da eden izmed prvih telovadcev na Slovenskem. Res truditi so se morali vsi, da so dospeli do te dovršenosti, a njihov trud je bil v sredo poplačen z viharimi aplavzi navdušenega občinstva. Telovadci so vse gibe izvajali vzorno. Zlasti je se občinstvo čudilo krepkim mišicam pri stojah in drugih vajah, ki potrebujejo večje človeške moči.

Po telovadbi je bil koncert in prosta zabava na vrtu hotela Štemarje. Udeležba je bila nepričakovano velika. Videli smo goste iz Ljubljane, Kranja in drugod. Zbrano občinstvo in brate Sokole je pozdravil br. A. Nadilo. Vršil se je tudi ples, na katerem se je mladina pridno sukala. Nastopila sta tudi dva pevka zbora. Drugi, mešan zbor je vodil naš znani pevec Deu. Tudi postrežba je bila dobra. Hotelir Rožič je preskrbel vsem gostom dobre pijače in jedila, tako da je moral zadovoljiti vsakogar. Omenimo tudi, da se je našel neki posebno vneti „prijatelj“ Sokola, ki je v obližju hotela Štemarje okrog 9¹/₂ ure zvečer pretrgal električno žico, da je občinstvo moralo nekaj časa ostati v temi, dokler se niso pripravile petrolejke. Tej nagajivosti ne pripisujemo sicer nobene posebne važnosti, izpričuje nam pa le, da so nasprotniki iz same zelene zavisti in zlobe storili to, ker boljsega sploh niso zmogli in ker ne morejo tekmovali s Sokoli. — Škofjeloski Sokol je pa z uspehom, toliko moralnim kakor gmotnim, povsem zadovoljen in na ta dan se bo še dolgo „pomnjal“ z največjo prijetnostjo!

Novice iz selške doline.

Na shodu v Železnikih je Krek vpil čez one, ki zabavljajo čez duhovnike. Čez duhovnike kot take nihče ne zabavlja, a kadar ne nastopajo kot duhovniki, ampak kot politični agitatorji, jim sme vsakdo povedati, kar jim gre. Kmetov nihče ne hujska, oni sami vidijo, kako se godi, in zato se puntajo zoper farovško gosposko. Kmet nikomur tako ne zaupa kot duhovniku, in sila je morala biti, da mu je odpovedal pokorščino.

Nadalje je pravil Krek, da je poslanec nek minister dijete (plačo) odjedel, pa da si on iz tega nič ne stori, da on dela le za ljudstvo, če ima kaj plače ali ne. Zakaj pa vzame plačo, pa naj jo pusti, če je res tak ljudski prijatelj? Bodo pa le imeli kmečje malo manj davka.

Krek rad kaže prazen žep in se dela velikega reveža. Ali zakaj pa ves denar razmeče, saj ima le kot poslanec čez 7000 kron na leto. Naj pa ne izdaja vsega denarja farovškim kuharicam in deklam, bo pa več imel. Zato se pa tako puljo ženske za farovške službe, ko jim Krek in drugi taki „berači“ darujejo kar po šest in še več kron, če so v farovžu pri kosilu. O, tak „berač“ je lahko biti!

Glejte, glejte! Št—a so dobili ponoči pod oknom. Njemu se je zahotelo ženskega mesa. Kdo bi bil mislil, da staremu gresniku še diši žensko meso! Pa ker revež ni vajen pomoči hoditi okoli (žena ga namreč ne pusti), se je zmotil in prišel mesto pod starostovo okno pod okno njegove sestre. Le še naprej, vi strelci!

Česnjica. Mesarska obrt v naši dolini hitro napreduje. Stara železniška mesarja sta dobila novega nevarnega konkurenta v osebi posestnika Cv. Navadno rabijo mesarji pri svoji obrti mesarico, a ta je bolj praktična, toraj rabi „gajzlavnik“. G. Košmelj, sedaj ste uničeni! Gotovo se Vam ti preklicani klerikalci na vsa usta smejejo, češ: Mi gremo naprej, mi mesarji!

Sv. Lenart nad Škofjo Loko. Kakor se čuje, nameravajo ustanoviti pri nas telovadno društvo „Čuk“. Jako vnet za to je železniški načelnik g. K. Ta ritmojster železniške župnikove garde je prišel že parkrat k nam razširjat program svoje kompanije. To je neutrudljiv delavec v klerikalnem vinogradu, kajti še ponoči ne more spati, marveč razlaga svoja klerikalna načela pri kakem — oknu. Ako res zaskovika kdaj to društvo, tedaj pa, naprednjaki, le hitro — za peč! S takimi ritmojstri se ne moremo kosati. „O, zlati vek zdaj klerikalcem pride!“

Železniki. Ker namenoma nikomur ne delamo krivice, objavljamo naslednje: Izjava. V zadnji številki „Gorenjca“ je bilo čitati med novicami iz selške doline, da je železniški župnik, g. Marčič prišel o polnoči pod okno mojega stanovanja po meso. Sumi se tudi mene, da sem jaz poslal dotični dopis v „Gorenjca“. (Potrjujemo, da Vi niste naš dopisnik. Opomba uredništva.) Resnici na ljubo moram izjaviti, da sem videl človeka, toda povedati ne morem, da je bil taisti g. župnik. Obžalujem pa dopisnika „Domoljuba“, ki je v zadnjih številkah nagrmadil toliko osebnosti na neljube mo ljudji. Rajše naj bi pomedel pred svojim pragom. Dopisnik „Domoljuba“ je res še malo časa pri nas, ker ni vedel za šego pri nas ali pa je iz zlobnosti trosil v svet, da se tam, kjer nastane kak prepir v hiši, potem kolje in seka meso. To je — milo rečeno — višek zlobnosti Železniki, 10. sept. 1909. Ivan Demšar.

Iz Buzeta v Istri nam pišejo: Čimbolj se približuje nova letina, tembolj se dviga cena staremu vinu. Pri vsej velikanski produkciji lanskega leta se je poprodalo posebno belega vina skoraj vse, ter so zelo redki oni, ki ga imajo še kak hektoliter, ali zato ga tudi visoko drže. Nasprotno je črnega vina posebno v spodnji Istri (poreški okolič) se dovolj, ali tudi temu je cena izdatno poskočila. Nova letina kaže dosedaj lepo. Zadnje tedne, ko je nastopilo toli ostro vreme, bilo se je bati, da bode trpelo grozdje, ki bi vsled mraza neenako dozorevalo, kar bi seveda mnogo škodovalo kvaliteti. Ali vreme se je popravilo in sodeč po grozdih in drugih okoliščinah, utegnemo dobiti letos boljše kvaliteto kot lani. Kvantitativno pa morda niti polovice lanskega ne dosežemo. V Buzetini je dobiti še nekaj belega vina ter se je tozadevno obrniti na „Potrošno obrtno-gospodarsko društvo“ v Buzetu.

V Kranju, dne 11. septembra 1909.

Deželnozborske volitve na Goriškem se vrše še ta mesec. Volilni boj bo menda tak, kakršnega so ni videla goriška dežela. V tem boju nastopajo 4 slovenske stranke: narodno-napredna, kmetška (agrarn), socialno-demokratska in klerikalna. Naprednjaki in agrarci so postavili skupne kandidate, socialisti tudi svoje, klerikalci jih še iščejo.

Razkol med ograkimi katoličani je nastal na zadnjem katoliškem shodu v Segedinu, kjer so bili oni za to, da naj se duhovščina ne vtika v politiko, kar drugim ni bilo všeč. Najbrž nastaneta dve stranki.

Češki klerikalci in naprednjaki. Češki klerikalci so imeli v Kraljevem Gradcu katoliški shod, katerega so se udeležili vsi nadškofi, škofi, mnogi kanoniki, duhovniki, aristokrati in tudi veliko število od te gosposke odvisnih ljudi. Mislili so, da dobe s tem zborovanjem ves kraljevo-graški okraj popolnoma v svoje roke — toda prišlo je drugače. Naprednjaki so sklicali protestni shod na isti dan, t. j. na nedeljo, 29. avgusta t. l. Temu pozivu se je odzvala ogromna množica. Zbrali so se v javnem vrtu na Strolnici ter korakali v slavnostnem izprevodu skozi mesto. Izprevodu se je udeležilo 9000 ljudi. Na čelu so korakale napredne žene in dekleta, katerih je bilo posebno mnogo in ki so s svojo udeležbo javno pokazale, da so se otresle duhovniškega vpliva. Po izprevodu se je vršilo zborovanje, na katerem so govorili: L. Konte, dr. Šmeral, dr. Loskot, dr. Erban, dr. Klumpar in drugi o politični in gospodarski nevarnosti klerikalizma, o odnosajih med češkim narodom in Rimom, o nevarnosti klerikalizma za šolstvo i. t. d. Protiklerikalni shod je imel na vse ljudstvo velik vpliv in je klerikalce silno potrl.

Nemci vabijo v Bosno nemški listi. Disi jim slovanska zemlja, ki je še polna zakladov. Ako domačini ne bodo opravem času izpregledali, zgodilo se jim bo tako kot pri nas, kjer nam hočejo Nemci iztrgati iz rok vso našo slovensko posest.

Nameravan atentat na ruskega carja. Na Turškem so prijeli nekega anarhista, ki je imel namen umoriti ruskega carja, ki je hotel priti k turškemu sultanu. Dognali so, da je bila sklenjena cela zarota, v katero je zapletenih 13 ruskih anarhistov.

Turško posojilo. Turčija si najame 7 milijonov funtov sterlingov posojila (funt sterlingov je približno 25 K). Dolg se bo poplačal v sto letih.

Persija. V Teheranu so se izvršile volitve pri popolni brezbriznosti prebivalstva. Od 300.000 prebivalcev jih je volilo samo 300. Tudi drugod ni bilo nobenega zanimanja. Izvoljeni so vsi nacionalisti. Bivši šah še ni odpotoval, ker vlada noče dati potnih listov nekaterim, ki hočejo odpotovati s šahom, dokler niso poravnali svojih velikih dolgov.

Umetnost in književnost

Prejeli smo in priporočamo:

Dr. Leop. Lenard: „Nemščina brez učitelja“ ali „Slovensko-nemška slovnica za samouke“. Založila „Katoliška tiskarna“ v Ljubljani. Cena 1 K 20 h, po pošti 1 K 30 h.

Poročilo o delovanju komisije za pogozdovanje Krasa v vojvodini Kranjski za leto 1908.

Trilistični zemljevid habsburške monarhije. Sestavil Henrik Hanau. Merilo 1:1.500.000. Naroča se pri trvdki G. Freytag & Berndt, Dunaj VII/1.

Novičar.

20. september naj bo narodni praznik! Somišljenik piše „Narodu“: Dne 20. septembra bo leto, odkar sta padli nedolžni narodni žrtvi. Nedolžnima žrtvama mora ohraniti narod trajen spomin, zato predlagam, naj se 20. september proglasi za narodni praznik in naj se ta dan zapro vse trgovine v Ljubljani. Za dostojno praznovanje tega dne se naj sestavi poseben odbor, v katrem bi naj bili zastopani vsi sloji. — Priporočamo slovenski javnosti ta nasvet v uvaževanje tudi po Gorenjskem!

Nagrobni spomenik za žrtvi 20./IX. 1908. Zadnje smo nakratko poročali, da je v izloži tr-

govine Grčar & Mejač v Prešernovi ulici izstavljen osnutek nagrobnega spomenika Ivanu Adamcu in Rudolfu Lundru, in da je ta osnutek izvršil akademski kipar Svitoslav Peruzzi. Iz opisa, ki je tudi ravnotam izstavljen, pa posnamemo sledeče podrobnosti. Spomenik bo visok sedem metrov. Od te višotine odpada na podstavek štiri metre, trije metri pa na glavno soho, predstavljajočo »Genija zalujočo Slovenijo«. Glavna podoba in obe vazi bodeta iz kararskega marmorja. Podstavek in grobna plošča bodeta pa izdelana iz temnosivkastega kraškega kamna iz Lokeve. Na grobni plošči je iz bronastih portretnih relief Ivan Adamca in Rudolfa Lunda. Spomenik bo ograjen s priprosto verigasto ograjo na kamniti podlagi. Glavna podoba drži v rokah kovinsko posodo za luč, ki naj bi se vžigala ob spominskem dnevu, na vseh svetlih dan in ob drugih primernih prilikah.

Deželni zbor kranjski je, kakor poročajo listi, sklican na dan 20. septembra. Zakaj ne na 21. ali 23., kakor je bilo prvotno določeno, ampak ravno na dan 20. septembra? Bodo li šli slovenski poslanci v deželni zbor, to prepuščamo njih vesti in narodnemu ponosu.

Slovenci, ohranite mirno kri! Obletnica krvavih dogodkov lanskega septembra je tu. Brez pouličnih demonstracij idimo mirno mimo te obletnice! Dostojno, resno, kakor se spodobi največjemu prazniku, hočemo in moramo praznovati Slovenci tudi svoj velik praznik naših narodnih mučnikov. Vse drugače mislita vlada in nemstvo. Pripravljata vojaštvo, orožništvo in policijsko vohunstvo — za kaj, čemu? Vihu vsega tega se ravno ob istih dneh, okrog 20. septembra namerava sklicati deželni zbor. To sklicanje stoji že naprej v znamenju boja, mogoče najkrajnejše obstrukcije. Vsaj hočejo slovenski klerikalci praznovati obletnico narodnih mučnikov z naskokom na belo Ljubljano — kaj pač je drugega njihova predloga o občinski volilni reformi za mesto Ljubljano! S tem bi padla zadnja glavna trdnjava narodno-napredne stranke na Kranjskem v klerikalno-nemčurske roke. Četudi se bo li ta parlamentarni boj v dvorani deželnega dvorca, vendar ni izključeno, da se bo ogenj pojavil tudi na zunanji, na ulici. Da se deželni odbor v takem znamenju skliče ravno te dni, to ni slučaj, to je dobro premišljen račun na vse strani. Zato, Slovenci, Vas že danes opozarjamo, kar tudi pride, ohranite mirno kri! Klic »Gorenjca« velja v prvi vrsti Gorenjcem samim in to še posebno onim, ki bodo imeli ta in prihodnji teden opraviti v Ljubljani. Že, ko stopite z vlaka, pazite, kaj govorite, zakaj vohunev bo polno okrog kolodvora. Mirno kri pa ohranite tudi Vi, Gorenjci, v mestih, trgih in vaseh. Nobenih pouličnih demonstracij! Pokažimo, da je ne samo strah vlade, ampak da bo ostalo tudi vse izizvanje naših nasprotnikov brez zaželenih uspehov!

Antiresegerjanci v Kranju pa tudi drugod po Gorenjskem — napreji! Zadnjič smo že poročali, da je prvi kamen za obrambni sklad Ciril-Metodove družbe v Kranju položila dne 26. avgusta t. l. petorica kranjskih »siromakov« v gostilni »na razpotju«. Kot drugi kamen pa je sklenil orkester »Sloga« na svojem zadnjem sestanku dne 1. septembra, da pristopi k obrambnemu skladu Ciril in Metodove družbe in da se 100 K takoj odposlje v Ljubljano v ta namen. To se je že zgodilo. Orkester »Sloga« je torej drugi v kranjski okolici mu je pa odnesel prvenstvo — učitelj! V celem Kranju torej ni več človeka, ki bi odrazil dvesto kronic naši potrebi in marljivi družbi. Morala je priti mladina, da je našim naprednim rodoljubom pokazala, kako dandanašji bijemo narodnostni boj, boj za obstanek. Mladih je bilo treba, da so spravili družbo v pravi tir, kaj naj sedaj še mladi sami skrije za njen obstanek? Dovolj časa je že preteklo, kar so objavili slovenski časniki poziv za pristop k obrambnemu skladu; število darovalcev se bliža že štirim stotim, vsi sloji so zastopani med njimi, vse naše pokrajine, a Gorenjska, ki bi z oziroma na neprestano nemška naplilstva v nekaterih industrijskih krajih in z oziroma na bližnjo Koroško morala biti med prvimi, je srečno — zadnja! Ali res ni več požrtvovalnih posameznikov, ali res ni narodnih društev in korporacij? So, toda stiskajo svoje kronice kot hudič svoje cipce. Družba sama ima v Kranju kar dve podružnici; a kaj pomaga, ako ti dve korporaciji dokumentirata svoj obstoj s tem, da ne dasta od sebe nobenega znamenja. Tega bodi konec! Ne čakajmo samo nato, da nam bodo mladi ljudje povsod pomagali na noge, kot smo to storili pri stranki. Kje pa naj ima potem mladina respekt pred nami, ako lahko vse brez nas opravi in nam daje še dober vzgled? Zato pa na noge! Če se dandanašnji vse dela na akcije, se pa še mi ne branimo akcij. Družbe ustanovljajmo kar sami, kapital in dividende pa podarimo družbi, ampak Ciril in Metodovi! Ker je rok dovolj dolg, se lahko podpisujejo male delnice in bi se jih počasi vedno več vzelo. V Kranju poznamo več takih prijateljskih ali kakršnih si že bodi družb, ki bi polegoma lahko nabrale med sabo dvesto kron; v mialih imamo predvsem naš občinski odbor, mestno hranilnico in kreditno društvo. Te korporacije bi naj postavile po več kamnov, dale pogum nadaljnim in predvsem na najprimernejši način počastile spomin septembrskih žrtv.

Umestna nasvet. — 20. september pade letos na ponedeljek. Kranjski meščan nam piše: Da se kolikor mogoče dostojno in veličastno proslavi ta dan, bi bilo zelo umestno, ako na ta dan razobesimo vsi kranjski hišni posestniki črne zastave raz svoje hiše. Po nekaterih krajih, pred vsem v Ljubljani — pravijo — da bodo ta dan zaprte vse prodajalne. Tega pri nas skoro ne bo mogoče, ker imamo ta dan tržni dan, zategadelj bi staval nasvet, naj vsak naš t. gov. ali gostilničar v spomin na 20. september seže globoko v žep in naj daruje 50 kron kot štetino za obrambni sklad Ciril-Metodove družbe. Ako odštejejo štirje trgovci po 50 kron, imamo že en kamen za obrambno društvo. Takih požrtvovalnih narodnjakov imamo v Kranju gotovo več kakor dvajset, torej bi bilo 20 x 50 = 1000 kron. Imovitejši bi seveda lahko položili sami po 200 kron. To bi bila največja proslava 20. septembra narodnega in naprednega Kranja. Naj bi naše vrle narodne dame iz tukajšnje podružnice sv. Cirila in Metoda te dni šle od hiše do hiše in izvedle to vsakega zelo požrtvovalno, a domoljubno narodno delo. Istele bi si gotovo nevenljivih zaslug za narodno stvar.

Slovenski otroci v slovenske šole! Pod tem naslovom sta objavila zadnja štev. »Napreja« in današnji »Rdeči Prapor« prav lepa članka, v katerih velevala slovenskim delavcem, naj pošljejo svoje otroke le v slovenske šole, ker le na podlagi materinstine more slediti otrok uspešno učenju. Z veseljem in zadovoljnostjo moremo torej pozdravljati te naravne pojave v naši slovenski socialni demokraciji.

Shod svobodomislencev se vrši jutri v nedeljo, dne 12. septembra na Jesericah v restavraciji »pri Sokolu« ob 7. uri zvečer. Važnost shoda ni treba posebej povdarjati.

Pri Mariji Pomagaj! Na Brezjah je zborovala dne 2. t. m. »Slomska zveza«. »Slovenec« je neramno lagel, da je bilo udeležencev 400, med temi 250 učiteljev, 50 pa jih je poslalo brzojavne čestitke. V resnici pa je bilo vseh zborovalcev 143, izmed teh 32 duhovnikov, 41 učiteljic in učiteljskih soproj, 14 dijakov, 1 mežnar in 57 odraslih lajkov, med zadnjimi kakih 25 učiteljev. Samo 5 brzojavov je došlo od učiteljev, pismeno pa je pozdravil te novodobne romarje le »najuglednejši« kranjski nadzornik, prečastiti gospod Ljudevit Stiasny. Zborovanje je bilo zvečina posvečeno naprednim učiteljem in »Zavezim«. Slomškar A. Pirnat je proglasil bojkot »Učit. Tovarishu« ter vsem narodnim in naprednim učiteljem. Slučaj je menda hotel — saj tako se pripoveduje — da je med tem, ko se je povzpela predsednik Jaklič do gorastane trditve, da loči klerikalno učiteljstvo od liberalnega same sveti križ, dobil nek ljubljanski učitelj ekspresno pismo, v katerem se mu poroča, da ga preganja sodišče zastran šolskih listov, katere je čudnim potom prenesel iz »Učiteljske tiskarne« v »Katoliško tiskarno«; pravtakrat pa se je drugega istotako strogo krščanskega Slomškarija obvestilo, da je postal srečni — nezakonski oče. Res, samo izmeček se zbira pod Slomškarijo! In taki ljudje, v katerih je sposobnost in značajnost že davno zamrla, naj bi uglednemu naprednemu učiteljstvu napovedovali družabni bojkot?

Za Ciril-Metodov obrambni sklad je do danes priglasihih 366 rodoljubov, ki so deloma že vplačali, deloma se zavezali plačati po 200 K, torej 73.200 K. — Poljaki so si osnovali sličen sklad, v katerega so doslej vpisali že 800.000 K, dočim so bahavi in kričavi Nemci, ki pravijo, da so najmanj 30 krat bogatejši kakor Poljaki, vplačali šele 660.000 K.

Telovadno društvo »Sokol« z ženskimi oddelkom v Kranju. Spored telovadnih ur: Vadiateljski zbor: v ponedeljek, sredo in petek od pol 9. do 9. ure zvečer, v četrtek od pol 9. ure zvečer naprej. — Člani: v ponedeljek, sredo in petek od 9. do 10. ure zvečer. — Šolski naraščaj: v ponedeljek in četrtek od 6 do 7 ure zvečer, v nedeljo od 11. do 12. ure dopoldne. — Obrtno-trgovski naraščaj: v nedeljo od 3. do pol 5. ure popoldne. — Članice v torek in soboto od 8. do 9. ure zvečer. — Ženski naraščaj: v sredo in soboto od pol 6. do pol 7. ure zvečer. Ob vseh teh urah se sprejemajo tudi člani, članice, deški in dekliški naraščaj.

Ujuzdno vprašanje do vodstva pietarske šole v Radovljici. 1.) Je li resnica, da pod naslovom Vase šole prodajate tudi izdelke tujih pietarskih ttrdk in ve li za to Vaša direkcija na Dunaju i. t. d. 2.) Je li resnica, da je zelo nadarjeni učenec Ferjan zapustil Vaso šolo in se šel učiti v trgovino, ko je že dovršil dveletni tečaj in ker ga Vi niste hoteli oprostiti, kakor nekatere druge učence, čeprav je c. kr. učni delavnici predpisan samo dveletni tečaj? Zakaj mora mladenič izgubiti dve leti svojega življenja in pričetni zopet iznova? 3.) Je li resnica, da je na Vaši šoli nastavljena za poučevanje ženskega tečaja neka — dama, ki nima sposobnosti in izpita kakor je predpisano in zakaj bi pri tem pičlem številu Vaših obiskovalcev ne mogli razdeliti pouka tako, da ne bi bilo treba državi plačevati za par učenek te posebne učiteljice? — Prosimo odgovora v prihodnji številki »Gorenjca«!

Radovednež.
Iz vodmatskega okraja pri Ljubljani. Zadnjo soboto smo čitali v »Slovenskem Narodu« poziv na slovenske starše mesta Ljubljane, naj pošljejo

svoje otroke v slovenske ljubljanske šole. Poziv je podpisan od gosp. župana Ivana Hribarja. Že lansko leto so se izdajali taki pozivi in tiskali celo veliki lepaki, ki so bili potem nabiti na vseh voglih ljubljanskega mesta. To je čisto lepo in vsi se strinjamo s temi pozivi. Dolžnost slovenskih staršev je, da pošiljajo svoje otroke le v slovenske šole, Kdor dela obratno, je neznajčajnež, ki je morda napravil to iz nevednosti, ali pa se je dal enostavno prodati. S takimi ljudmi pa naj zavedno prebivalstvo slovenske metropole temeljito obračuni. Ali vendar leži krivda, da je v nemških šolah mnogo slovenskih otrok na mestni upravi sami. Kam za vraga bo šel slovenski otrok, če pa so mestne šole prenapolnjene? V nekaterih razredih pride skoro do 100 otrok na enega učitelja. To je proti vsem načelom moderne pedagogike in tudi učnih uspehov ne moremo pričakovati bogve kakšnih. Šola na Ledinu je grozno prenapolnjena. Učitelji pri najboljši volji ne morejo doseči tega, kar bi radi in zato tam otroci tako malo profitirajo. Naš Vodmat bi krvavo potreboval svojo šolo. Slavni občinski svet je sklenil, napraviti dve novi šoli, ali Vodmatu ne bo nič pomagano. Ena šola, ki bo za dečke, se zgradi na Prulah in s to se Vodmatčani ne moremo okoristiti. Dekliška šola bo sicer na Ledinah, ali ta bo le za deklice. Deška na Ledinah bo vseeno prenapolnjena. Občinski svet ljubljanski bi opozorili, naj vendar sklence sezidati šolo tudi za Vodmat, ker je že vendar enkrat čas. K koncu še pripomnimo, da se kljub velikemu pomanjkanju slovenskih šol v Ljubljani še ni pričelo s gradnjo novih sklenjenih šol. Kaj potem pomagajo vsi pozivi.

Glas iz naprednega vodmatskega občinstva.
Zveza gorenjskih sadjerejcev ima naprodaj obilo finih vrst namiznih jabolk in hrusk po zmernih cenah ter bo tudi razpolagala z izvrstnim sadnim vinom. — Zveza sprejema tudi nove udeležence-sadjerejce. Kdor ima naprodaj sadja, naj takoj pristopi k Zvezi. Oglasiti se je na naslov »Sadjarska Zveza«, Begunje, Gorenjsko.

Cesar je potrdil sklep deželnega zbora kranjskega, glasom katerega sme ljubljanska mestna občina najeti sledeča posojila: 130.000 K za prispevek k stroškom osuševanja barja, 120.000 K za zgradbo meščanske višje dekliške šole, 700.000 K za zgradbo tretje deske in druge dekliške mestne ljudske šole, 800.000 K za zgradbo mestne tržnice, 280.000 K za dobrodelne namene povodom 60 letnega vladarskega jubileja in 120.000 K za nakup akcij ljubljanske plinarne akcijske družbe. Vsa ta posojila v skupnem znesku 2.450.000 K se smejo obrestovati k večjemu s 4 1/2 odstotki in se morajo umortovirati v 50 letih.

Radovljiske okrajno glavarstvo je te dni razposlalo vsem občinam samo nemški »Konkursausschreibung« poljedelskega ministra glede stipendij onim, ki hočejo obiskati c. kr. višji učni zavod za vinorejce in sadjereje v Klosterneuburgu. Kaj vse si gospodje pri slav. glavarstvu dovoljujejo! Posebno si je treba zapomniti ta »malega«, čigar učenost je splošno znana. Ako se bo še nadalje tako delalo, bodo sčasoma popolnoma nemško z občinami uradovali, kajti slovenskim strankam že itak pošiljajo samo nemške odloke. Na deski okrajnega glavarstva se tuji večkrat šopirijo samonemški razglasi deželne vlade. Okrajno glavarstvo je najbrž zato razposlalo zgoraj omenjeni nemški razpis, da bi ga občinstvo ne razumelo ter da bi se noben Slovenec ne priglasi za stipendijo. Zatorej pozor, slovenske občine! Protestirajte skupno zoper tako nepostavnost, preziranje in kršenje ustavno zajamčene jezikovne ravnopravnosti od strani okrajnega glavarstva. Proč s takimi c. kr. uradniki, ki kljub svoji prisegi z nogami teptajo člen XIX.

Nasilstvo nemškega vojaštva. »Slov. Narod« poroča iz Postojne: V sredo zvečer so vojniki 27. pehotnega polka iz Ljubljane pili v krčmi poleg kolodvora na Rakeku. Radi litra vina so prišli v navskrižje s krčmarjem, na kar so jeli stravitvo razgrajati in razsajati. Povali so Slovence ter razbili vse, kar jim je prišlo pod roke. Lotili so se tudi neke ženske ter jo strahovito pretepali. Vojaska oblast in orožništvo se trudita, da bi škandalozna sfera ostala prikrita pred javnostjo.

Volitve za obrtno sodišče v Ljubljani. S 1. decembrom t. l. se ustanovi v Ljubljani obrtno sodišče in se vrše volitve prisodnikov in namestnikov v prvi polovici novembra.

Za kanonika novomeškega kapitlja je cesar imenoval tržiskega župnika g. Frana Spendala. Samomor. V Zg. Domžalah se je obesil po domače Pučenkove Mene Jur, star blizu 70 let. Alkohol ga je gval v smrt. Zapušča ženo in dve hčeri.

Katoliški »Orli« so na svoji »čukoladi« v Kamniku sklenili, da mora do konca l. 1914 izgniti zadnji sokol s površja slovenske zemlje. Ker je vse resnica, kar ti junaki sklenejo in ker je tudi Bog njihovega političnega naziranja, svetujemo sokolom, kakor jim je življenje milo, da zavrnejo lični svoj kroj.

Obrtna sadruga za Bled in okolice priredi dne 19. septembra 1909 tretjo preizkušnjo vajencev v tekočem letu in sicer ob 9. dopoldne v dvorani Blejskega doma. Vsi vajenci, ki so učne dobe dekončali, naj se priglase pismeno k izkušnji. Priglas je koleka prost ter ga mora učni mojster

potrditi. Udje zadruga vplačuje pristojbine 5 K, neudje zadruga, ki se tudi lahko oglase, pa 12 K. Oglase se torej lahko udeenci iz celega radovljanskega okraja. Komur za preizkušnjo podrobnosti niso znane, naj se pri obrtni zadrugi informira.

Televidenčni društvo Sokol z ženskimi oddelkom v Kranju vabi na zaključek kegljanja za dobitke ki se vrši v nedeljo dne 12. t. m. ob pol 9. uri zvečer: Pred in po zaključku je koncert na vrtu gospe Marije Mayrjeve, ki se prične ob 6. uri zvečer. Vstopnina h koncertu za osebo 50 vinarjev. Pri koncertu sodeluje naš priljubljeni in slavni orkester «Sloga». Ker je prebitek namenjen v pokritje lanskoletnega primanjkljaja, se preplačila hvalježno sprejme. K najmanjgobrojnejši udeležbi vabi najljubše odbor.

Sentvidčani za Žirovnika. Danes teden so priredili gospodu nadučitelju Janku Žirovniku šentvidski Sokol, Žirovnikov zbor, Kmetijska združnica, draveljska požarna bramba in še nekatera druga društva veličastno odhodnico. Ob razsvetljavi balončkov so napravila vsa imenovana društva s prebivalci iz Dravlj in Zg. Šiške ter domačini kar najlepši obhod po St. Vidu. Pred šolskim poslopjem je zapel Žirovnikov zbor najprej narodno „V Gorenjsko oziraj“ in Nedvedovo „Zvezdo“. Vsa društva so se nato poslovila po svojih govornikih od slavljenca; najprisernejše pa g. Pipan, zastopnik Žirovnikovega zbora, ki je očrtal v daljšem, krasno zasnovanem govoru neumorno in uspešno delovanje njegovo. V znak spoštovanja, ljubezni in udanosti mu je bil izročen dragocen prstan z briljanti in rubinom. Med govori in petjem so se dvigali zapored raketi, pa tudi bengaličen ogenj se je prižigal. Staro in mlado, vse je klicalo navdušeno „Na zdar“ in „Živio“. Navdušenje brezštevilne množice je bilo tako veliko, da si dobili nehoté vtis, da je ves St. Vid odločno napreden. Očetovsko je bilo poslovalo g. Žirovnika od ljubih in ljubečih mu St. Vidčanov. Ljudstvo je s to serenado pokazalo, da najodločneje obsoja nekrščansko politiko klanfarja Belca in mladega župnika Zabreta. Grof Chorinsky je bil v St. Vidu na počitnicah, pa je odšel en dan poprej v Ljubljano. Škoda! Prepričal bi se lahko na lastno uho in oko, da zna tudi preprosto pošteno ljudstvo dostojno vpoštevati učiteljeve zasluge in neustrašeno zavračati nekato-liško preganjanje. V nedeljo popoldan pa so se zbrali Žirovnikovi znanci in prijatelji na vrtu g. Frana Sušteršiča; pa tudi ljudstvo je prihitelo, da se še enkrat poslovijo od njega in da znova demonstira proti taki „službeni premostitvi“. Med ubranim petjem Žirovnikovega pevskega zbora so se vrstile napitnice gg. A. Homana, dr. Lapajnet in učitelja Siča. Na Kranjskem so sedaj take razmere, da morejo klerikalci z dovoljenjem vlade storiti najhujše lopovstvo. Naše mnenje je: čim bolj bodo pritiskali, tem ljutejši bode odpor. Tako na primer klerikalce v St. Vidu ne veseli več Žirovnikova premostitev, ker jih volja ljudstva mori v skrbi za lastno prihodnost. Krivici je odprta pot le malo časa!

Drugi sestanek slovenske sekcije «Svobodna Misel» se je vršil minulo nedeljo ob udeležbi okrog 250 svobodomislecev iz vseh slovenskih krajev. Na dnevnem redu so bile najvažnejše točke: Svobodna misel in njeno razmerje do politike; svobodna šola; jugoslovanski krematorij. Na kongres je prišlo tudi odposlanstvo hrvatske sekcije «S. M.» iz Zagreba in zastopnik Čehov. Med klerikalci je zavladalo strašno razburjenje; akoč Jeglič je izdal pastirsko pismo, v katerem roti vernike pred to «zaroto» zoper Boga in s katerim je odredil za nedeljo popoldne molitev žalostnega dela rožnega venca in litanij na čast Srcu Jezusevemu. (Smo tako srečni, da imamo en izvod tega famoznega pastirskega lista v rokah. Opomba uredništva.)

Očeta poškodovan. Dne 5. avgusta t. l. je igral 20 let stari delavec France Jugovic prepevane igre «einundzwanzig» in pri tem zaigral precejšnjo svoto denarja. Prišel je nato v gostilno Jožefa Blagana v Stari Loki, kjer se je nahajal tudi njegov oče. Ta je sina ostel zaradi zapravljivanja in potem radi plesa, kar je Jugovica tako razjezilo, da je vrgel steklenico v očeta, ne da bi ga zadel, nato pa še vžigalnik v glavo, s čimer ga je lahko telesno poškodoval. Zagrabil je še drugo steklenico, da jo zažene v očeta, a mu jo je iz rok istrgal Blaž Plestenjak, za kar ga je s udarcem po roki lahko poškodoval. Za kazen je dobil 4 mesece ter mora plačati 20 K dnevne kazni.

V Kamniku je umrl v starosti 46 let meščan, posestnik in ključavničar g. Avgust Albrecht, vri narodnjak in naprednjak.

Državne podpore v znesku 520 kron se je dovolilo kot prispevek za napravo vodnjaka v Gozdu, občina Križe v kranjskem okraju.

Nesreča. Ko je te dni na Jesenicah v neki hiši v I. nadstropju nasajal delavec Franc Pogacnik okna, je izgubil ravnotežje ter padel na tla ter zadel z vratom na tam se nahajajoče steklo ter si prerazal žile. Močno poškodovanega so pripeljali v deželno bolnišnico.

Zaradi krivega pričevanja. V slučaju uboja v Dravljah, ki se je razpravljal pred porotniki v Ljubljani, je neka priča pod prisego nekoliko drugače izpovedala, kakor prvotno pred preiskovalnim sodnikom. Dr. Neuperger kot namestnik drž. pravdnikstva je proti priči takoj na mestu prigla-

sil ovadbo. Nimamo nič proti temu, če mora tako biti. Nehote pa se pri tem spominjamo pravičevanja nemških priči pri demonstracijskih obravnava v Ljubljani. Tudi njih izpovedbe so si prišle v nasprotja, tudi tam je uradoval na mestu državnega pravdnikstva ravno tisti dr. Neuperger, ki je napram slovenski priči, pri prostemu gorenjskemu fantu, tako hitro, tako vestno ugodil svoji uradni dolžnosti. Ne vemo sicer, ali in kako je ta državni funkcionar postopal pozneje proti nekaterim nemškim pričam; vemo pa, da tako hiter ni bil, kakor to pot proti Slovincu. Ali velja zakon samo za Slovence? Ta slučaj obdržimo vsekakor v evidenci.

Umrli je v Predturgu pri Radovljici zlasti lovskim krogom dobroznani bivši gostilničar g. Egidij Hiršchmann v starosti 69 let. N. v m. p.!

Značilno Ljubljanski «Slovenec» ni hotel sprejeti inserata pokojnem prelatu Ivanu Rozmanu; inserat so hoteli dati v list sentjakovski farani, in je stalo v njim med drugim: «Z njim (Rozmanom) se je zopet skrčila že itak redka vrsta vzor-duhovnikov, ki žive le svojemu poklicu.» — Da je gospode pri «Slovincu» to zbudilo, radi verjamemo!

Deželno električno centralo namerava zgraditi kranjski deželni odbor in je pooblastil za poizvedbe tozadevno «Splošno električno družbo Union», ki ima v Ljubljani zastopnika inženirja Dušana Serneca.

Radi vohanstva v Srbiji aretirani. V Šabcu sta bila aretirana Alojzij Mesar, doma z Bohinjske Bistrice, in neki Vekoslav Matasevič. Dolže ju, da sta v zvezi z nekim Jägrum prenašala preko Save v notranjost Srbije avstrijske vojaške golobe.

«Prosveta», akad. fer. društvo v Ljubljani naznanja, da se je na zadnjem občnem zboru izvoljeni odbor konstituiral sledeče: predsednik: jur. Radovan Krivic; podpredsednik: jur. Ivan Zorman; tajnik: jur. Gilbert Zupančič; blagajnik: phil. Fran Vrhovnik; knjižničar: jur. Janko Vrančič; namestnika: jur. Viljem Krejči in vet. Janko Vizjak; preglednika: jur. Albin Pleško in jur. Fran Trampuž.

Droblj z Gorenjskega. Pravila podr. C in M. za Moravce in okolice je vlada potrdila. — Dva prsta je odtrgala cirkularna žaga tovarnarjevemu sinu Rudolfu Šablu v Kameniku. — V Bistrici je skočil mizar Josip Završnik v Kamniku. Ker mu je bila premokra, je zopet zlegel na suho. — Vlada je odobrila pravila hotelske delniške družbe «Triglav». Ustanovni občni zbor bo v kratkem. — Poročil se je gimnazijski učitelj Anton Sušnik iz Kranja z gospd. Hlido Maljyavo iz Trziča. — Proti župnišču je nekdo streljal v Mošnjah pri Radovljici. Ena krogla je strla steklo v prilicju, dve ste pa obtičale v okviru okna.

Izpred porotnega sodišča.

— «Gorostasen slučaj» — vsak zagovor izključen. Menda v Ljubljani kaj takega še ni bilo, gotovo pa, da že dolgo ni bilo kaj takega. Namreč, da bi bil zagovornik ne samo obupal nad svojim klijentom, ampak namesto ga zagovarjal, še — četudi neposredno, kakor pravimo, notri tlačil. Da, kaj takega menda res še ni bilo v Ljubljani! Da je državni pravdnik in to celo dr. Neuperger javno pokazal več srca in usmiljenja do obdolženca, kakor zagovornik „ex offo“ odvetnik Vencajz. Vso čast dr. Neupergerju! Tako po razpravi o Civku, je prišel na vrsto slučaj: Jurij Triler, hlapec v Žabnici (doma iz Šutne), tožen radi uboja Martina Lužana iz Šutne. Ob tistem času, torej v jutru Vel. Šmarna, ko je nesrečni Babnik že ležal mrtev ob Gradiščici, se je na cesti med Žabnico in Dorfarji vršil res — to ima zagovornik prav — gorostasen uboj. Triler je pil s svojimi tovariši do polnoči, plačeval je zanj ubiti Lužan. Ker pa je bila gostilna

o polnoči zaprta, vzeli so še liter „jeruša“ in menda tudi piva seboj pa so kar zunaj pili do ranega jutra Vel. Šmarna. Triler se je bil namenil, da nekleti nekega drugega tovarša. Silil pa je Lužana naj mu pomaga. Lužan pa je rekel, tega pa ne. To je pijanega Trilerja tako razburilo, da je Lužanu nagrozil, češ, bom pa jaz tebe. In res, začela sta se. Triler je proti Lužanu dejal: „Ti, al veš, kdo sem jaz?“ „O, dobro te poznam, Ti si čuk!“ se mu odreže Lužan. No, to pa je bilo Trilerju zadosti. Z dolgim, čvrstim kolom je začel mahati po glavi svojega nasprotnika tako dolgo, da ga je pobil na tla. A že ko je ta ves krvav in ubit ležal na tleh, ga je še obdeloval in to tako dolgo, da mu je, kakor pravijo, „zbil glavo v zemljo“. Udarcev je bilo nad 20. Lužan je imel seveda že od prvih udarcev dovolj in je umrl. Obtoženec ne kaže med razpravo nič kaj kesanja in priznanja. Še celo smeje se. Državni pravdnik izborni utemeljuje svojo obtožbo. Vse je napeto, kako bo izkusil Vencajz kot zagovornik braniti svojega klijenta. In Vencajz se dvigne in pravi: „Slučaj je tako gorostasen, da je izključen vsak zagovor“. Čudno se spogledujejo poslušalci v dvorani. Porotniki so soglasno potrdili vprašanje glede krivde uboja. Državni pravdnik navaja kot olajševalno: mladost, slaba vzgoja in pijanost. Vencajz konstatira, da je en liter jeruša in bogve koliko še druge pijače res veliko, sicer pa je ta slučaj „res surov, skoro živalski“. Triler je bil obsojen na 4 leta težke ječe, primerno poostrene. Toliko bi bil tudi dobil, če bi bil zagovornik še tako lepo in dolgo zagovarjal, kakor ni.

Dodati nam je še nekaj podatkov: Obtoženi in obsojeni Triler je komaj 17 let star, pa je že kot pretepač in surovinec širok znan po škofje-loškem okraju. Temu je ponajveč kriva slaba vzgoja od strani matere, ki je premehega srca zanj. V zadnjem času je služil kot hlapec pri Janezu Omanu v Žabnici. V noči pred Velikim Šmarnom je popival s svojim prijateljem Martinom Lužanom, ki je zanj plačeval. Nazadnje sta popivala v Balantovi gostilni pri sv. Duhu z drugimi fanti vred. Ko so gostilno zaprli, vzeli so, kakor že zgoraj omenjeno, še en liter jeruša seboj ter ga zunaj popili. Nato sta se napotila Triler in Lužan po cesti proti domu. Za njima pa jo primahata Janez Triler (Betov) ter Porenta (Ješternov). Betov je začel metati kamenje, pa jo je kmalu skupil. Zakaj Jurij Triler in Lužan sta se obrnila nazaj, napadalca zgrabila ter ga s smrekovimi oklečki pošteno nakleščila. Triler je hotel, da bi še Ješternovega nabila, a temu se je Lužan odločno ustavil, češ, da ima že zadosti. Nato pa se je dejanje vršilo, kakor smo že zgorej omenili. Ko je Triler Lužana tako pobil, da so mu bili m žgani kot kaša zmeti in glava v cestno blato potolčena je vrgel pred ubitega še kol, rekoč: „Na, hudič, tu imaš še kol“.

Severni tečaj — odkrit. Razni učenjaki in raziskovalci so se trudili že desetletja, da bi odkrili severni tečaj. Na sever so se podale razne ekspedicije, ki so se vrnile brezuspešno ali pa so se ponesrečile. Minuli teden pa se je posrečilo ameriskemu raziskovalcu dr. Cooku priti na severni tečaj. Te dni se je dr. Cook vrnil iz Grenlandije v Kodanj na Dansko ter je potrdil že prej došlo brzojavko, da je dne 21. aprila 1908 prišel na severni tečaj. Podrobnosti, ki jih je navedel, so učenjake-strokovnjake utrdile v prepričanju, da je dr. Cook res odkril severni tečaj. Toda komaj je bil dr. Cook par dni v Kodanju, že je prišla s severa preko New Yorka druga brzojavka, ki pravi, da se je tudi drugemu ameriskemu raziskovalcu Pearyju posrečilo dospeti na severni tečaj, in sicer že 9. aprila 1908. Potemtakem bi bil Peary prvi, ki je prišel na severni tečaj. Sedaj se bo seveda vnela med obema raziskovalcema ljuta borba za prvenstvo.

Modna manufakturna trgovina Janko Češnik (pri Češniku) Lingarjeve ulice LJUBLJANA Stritarjeve ulice

821 8-1

Opozarja slavno občinstvo pri nakupu jesenskega in zimskega blaga na svojo veliko zalogo kakor:

**Zaloga
Zaloga
Zaloga**

Cene najnižje!

za ženske: najnovejše modno blago za obleke in bluze, modni perilni porhent za obleke in bluze. za moške: najnovejše modno blago za obleke, površnike, zimsko sukno črno za salonske obleke. garnitur: Zastorji, tekalniki, preproge, tapete, linoleum i. t. d.

Cene najnižje!

Koliko človek popije? Neki angleški znanstvenik je izračunal, da navaden človek popije do svojega 50. leta 35.000 litrov vode, vina, piva i. t. d. Kdor do 50. leta ne porabi toliko tekočine, ni moralno razvit človek.

Boj s kaznjenci. V ruski kaznilnici v Tiflisu je napadlo 5 kaznjencev svoje paznike, jim iztrgalo orožje, 3 ubilo in 5 težko ranilo. Med bojem je priteklo vojaštvo, zaprlo kaznjencev pot in jih pozvalo, naj se udajo. Ker tega niso hoteli storiti, so planili vojaki nanje in jih v silni jezi vpricho padlih žrtev pomorili.

Avstrijsko državno uradništvo je menda zelo zadolženo. Računa se, da iznašajo dolgovi državnega uradništva približno 200 milijonov kron. Vzrok je iskati v neurejenih plačah in stopajoči draginji.

V **Mühlbachu** na Sedmograškem je bil rumunski trgovec kaznovan na globo 50 kron za to, ker je nad svojo trgovino obesil reklamni plakat Schichtovega mila, čegar črke so bile rdeče in rumene na belem polju. Na tej reklami je videl urad nevarno hujskanje proti ogrski državi.

V **Mesini** je bil tako močen potres, da se je podiralo zidovje. Prebivalci so bili vsi prestrašeni in so bežali navsomoč iz mesta. Slabe potrese

pa čutijo tam po zimskem potresu, ki je tako razdejal mesto, zmiraj naprej.

Na Angleškem — kakor znano — se potegujejo tudi ženske za volilno pravico. Ali one ne rabijo za reklamo plakatov, ampak so prišle v svoji iznajdljivosti do bistroumne iznajdbe. Pustijo si vsivati na svoje predpasnike z velikimi rdečimi in modrimi črkami napis: „Volilno pravico ženam!“ Ta moda se je tako hitro razširila, da take predpasnike ne nosijo samo ženske iz boljših rodovin, ampak že tudi navadne delavke.

Čudno praznoverje. V Husovicah na Češkem se je obesil neki delavec. Za vrv, na katero se je ta obesil, se je potegovalo sedem ljudi, vsakdo od njih je hotel imeti celo sam. Končno so se po dolgem prerekanju, pri čemur bi prišlo skoraj do tepeža, zedinili tako, da so vrv razdelili na enake dele in jo shranili v denarnicah. Ena delavka se je še celo z vrvjo javno hvalila. Taka

vrv namreč menda prinese srečo tistemu, kdor je nosi seboj.

Dye zdravi deželi. K tem zemljam spadata Švedska in Norveška, kjer je najmanjša umrljivost. Leta 1880 je umrlo na Švedskem od tisoč ljudi samo 17,8, od te dobe pa je umrljivost padla tako, da je znašalo število umrlih leta 1906 samo še 14,3 od tisoč oseb. Umrljivost otrok je padla z 112,7 na tisoč v l. 1880 na 82, v l. 1906. Umrljivost na Norveškem pa je padla 16,1 v letu 1880 na 13,5 in umrljivost otrok z 95,9 na 69,4 od tisoč. Jules Courment, ki se je bavil s tem vprašanjem umrljivosti, pripisuje kot glavni vzrok te ugodne zdravstvene okolnosti jako dobre zdravstvene uredbe, in sicer glavno vzorne ljudske kopeli in obščudovanja vredno urejene bolnišnice. Mnogo so nadalje k temu ugodnemu rezultatu pripomogla tudi pogosta poljudno-zgodovinska predavanja deželnih zdravnikov.

Št. 11166/09.

RAZPIS.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati

pet deželnih ustanov

za prihodnje šolsko leto 1909/10 (oziroma tudi za leto 1910/11), ki se začne dne 3. novembra t. l.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi **kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov**, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu **brezplačno**, obleko, živотно perilo, obuvale in šolske potrebščine pa si morajo sami preskrbovati.

V šolo se sprejemajo tudi **plačujoči in zunanji** učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 80 vinarjev na dan in po 40 K šolnine na leto ter stanujejo brezplačno v zavodu. Vse druge potrebščine si morajo sami preskrbovati.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto. Vsi učenci imajo uniformo, ki si jo morajo sami plačati.

Hrano je plačevati vnaprej v mesečnih obrokih, šolnino pa tudi vnaprej v dveh letnih obrokih.

Prošnje, svojeročno pisane in kolkovane s kolkom za 1 K, je poslati

do 30. septembra t. l.

vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Vsaki prošnji je priložiti **rojstni list**, **spričevalo o dovršeni ljudski ali kakikoli višji šoli**, **zdravniško potrdilo o trdnem zdravju** in **spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilčevem.**

Prošnji za sprejem proti plačilu je pridejati **obvezno pismo (reverz) staršev**, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Vsak prosilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in iz preprostega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kdaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prosilcu posebej.

Učenci, ki dovršijo šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini **pogojno pravico do samo dveletne prezentne službe**. Ako namreč zadoste svojim vojaškim dolžnostim prve dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih staršev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministrstva z dne 22. julija l. 1895, št. 4643, prositi proti koncu drugega vojaškega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

DEŽELNI ODBOR KRANJSKI

v Ljubljani, dne 9. septembra 1909.

Na debelo in drobno!

Šolske potrebščine

vseh vrst priporoča po najnižjih cenah galanterijska in modna trgovina 127 13—10

Anton Adamič
KRANJ :: Glavni trg.

Posebno ugodne cene
: za dijake! :

Klobuke, čepice, srajce, kravate, ovratnike, zapestnice, naramnice, nogavice, žepne robce, glavnike, denarnice, mila in drugo toaletno blago, krtače, torbice i. t. d.

Telovadni čevlji v veliki izberi!

:: Cene znatno nizke! ::
Postrežba točna in solidna!

Na debelo in drobno!

Mestna hranilnica v Kranju

Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje)
nad 212.500 kron.

Koncem leta 1908: Stanje hranilnih vlog 4.622.000 kron, posojil na zemljišča 2.890.000 kron ter posojil občinam 413.600 kron.

Ta najstarejši denarni zavod v Kranju uraduje na rotovžu vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne, ob smanjih in tržnih dneh pa tudi od 2. do 4. ure popoldne.

obrestuje hranilne vloge po

4%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle vložne obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vse svoje davčno močjo. — Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5% na leto in na amortizacijo v 36 letih, tako da na primer dolžnik v teku 36 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Listnica uredništva.

Prijatelju Tinetu: Doposlano prejel. Pride prihodnj. Kakor hitro utegnem, Te obiščem. Da si mi zdrav! Poklon gospej soprog!

Zahvala.

Prostovoljno gasilno društvo v Stražišču pri Kranju se tem potom zahvaljuje vsem darovalcem in obiskovalcem zadnje veselice, posebno pa se zahvaljuje dru. tvi «Sloga» v Kranju. Odbor.

Popolnoma varno in najbolje naložite svoj denar v

Kmečki posojilnici v Ljubljani

(nasproti Figovca :: v lastni hiši :: Dunajska cesta.)
Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po 4 1/2 %.

!! V kmečki posojilnici je naloženo !!
:: že nad 15 milijonov kron. :: !!

Rezervni sklad čez 300.000 kron.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov. Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog. 26—23

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sredstvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod imenom **Mastin**. Previdni kmetovalec ga pri- meša k rmi vsaki domači živali. Najvišje medalje na razstavah in tisoči zahvalnih pism pričajo o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 26 12—16

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Prosi se izrezati in shraniti.

!! Tri leta pismenega jamstva !!

Mesto K 18 -

Samo K 8 -

Nikdar več v življenju

se vam nudi pri- ložnost da kupite za smešno ceno

K 8 - mesto K 18 -

krasno pristno Gloria - srebrno

anker-remón- toir-uro v

močnem, begato graviranjem po- bišju z dvojnat m

pokrovom in natanko proučenem netranjem delu, ki teče natanko v 10 kamnjih. Z lepo verižico in obeskom K 10 - 210 15—3

Edina razpošiljatev po povzetju po

Ogrski industriji ur
Ujbanja (Ogrsko).

Prosi se izrezati in shraniti.

Oddasta se takoj

2 sobi

z opravo in hrano ali pa tudi brez hrane.

Kje? pove upravnistvo «Gorenjca».

219 2—2

Od c. kr. nameštstva oblastveno dovoljeni urad za revizijo in reklama- cijo tovarnih listin vseh vrst in pisarna za poizvedbo tarifov

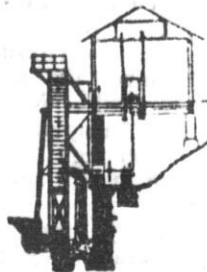
L. Jandl Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh to- vornih listin proti 30% deležu najdenih diferenc.

Doposljite nam torej takoj franko vaše tovarne listine letošnjega leta in v treh dneh dobite poročilo o rezultatu revizije. 14 52—44

G. Tönnies

v Ljubljani 52-23 89

tovarna za stroje, železo in kovinolična priporoča kot posebno žago in vse stroje za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane ne- posredno z vrtilom. Motorje za bencin in surovo olje, najcenejša gonilna sila.

Glinaste peči 188 52 16

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Keil-ov lak 206 6—4

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela (prevlaka (glazura) za umi- valne mize 90 vin.
Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.

Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin.
Keil-ovo leščilo za podo 90 vin.
Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah.

ima vedno v zalogi trdka

Franco Dolenz v Kranju.

Črnomelj: Anton Zure.
Idrija: Val Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kobevje: Franc Loy.

Ljubljana: Leskovic & Meden.
Novo mesto: I. Picsek.

Postojna: Anton Ditrich.
Radovljica: O. Homann.
Škofja Loka: M. Zigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelčič.

Novica.

Singerjev „66“ najnovejši in naj- popolnejši stroj :: 20. stoletja. ::

SINGER Co.,

delniška družba šivalnih strojev

v Kranju

nasproti c. kr. pošte štev. 53.

207 10—8

Novica.

== Izvirni ==
Singerjevi šivalni stroji se kupu- jejo samo v naših :: prodajalnah. ::

Opozarja se, da se dobe pravi Singerjevi stroji na Gorenjskem le v tej zalogi šivalnih strojev.

Ivan Levičnik, urar v Kranju

nasproti trgovine Peter Majdič „Merkur“.

Uljudno naznanjam, da sem otvoril

trgovino z raznimi urami

Ker sem mnogo let služil pri velikih tvrdkah v raznih mestih, sem si pridobil v svoji stroki veliko prakso. Vsled tega morem slavno občinstvo v mestu in na deželi zagotavljati, da se bodem vsikdar potrudil, da bom vsa v mojo stroko spadajoča dela, kakor tudi po- pravljanje raznih ur, zlatnine in srebrnine izgotovil najtočneje in naj- cenejše v popolno zadovoljstvo mojih cenj. odjemalcev.

Priporočam se torej za obilen poset

z velespoštovanjem

Ivan Levičnik.

208 3—8

Ljubljana

Prešernove ulice št. 9

Gričar & Mejač

Ljubljana

Prešernove ulice št. 9

uljudno naznanjata, da je zaloga za jesensko sezono tako v oblekah za gospode in dečke kakor v konfekciji za dame popolna in se priporočata za prav obilen poset, zagotavljajoč točno in solidno postrežbo. 2:4 6—1

Za eno krono

dobite (tako)

gosposko, damsko ali deško

uro z veržico

Da upeljemo našo trdko, kakor tudi naše gosposke, damske in deške ure ter bisere vseh vrst v vseh krogih civiliziranega sveta, pošljemo na vsakega, ki pošlje K 1— za stroške (tudi v znamkah), elegantno veržico, kakor tudi navodilo, kako dobiti zastoj uro.

204 10—3

Pišite takoj na

Ogrsko industrijo ur

Ujbánya št. 142 (Ogrsko).

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Naboljše kosmetično

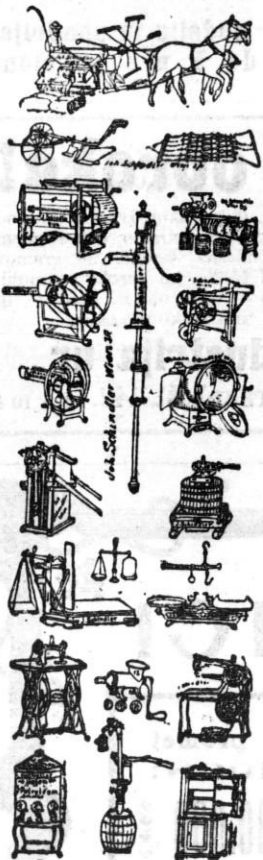
zobocistilno
sredstvo

Seydlin
Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar ul. 7

77 62—19
Dobiti se
lekarne
Šalnik

Ivan Schindler, Dunaj

III./1. pošilja že veliko let dobro znane stroje vsake vrste za poljedelske in obrtne potrebe, kot:

mline za sadje in grozdje, stiskalnice za sadje in grozdje, škropilnice za trnje, poljska orodja, mlatilnice, vitle, trijerje, čistilnice za žito, luščilnice za koruzo, slamo-reznice, stroje za rezanje repe, stiskalnice za seno, mline za golanje, kotle za kuhanje klate, sesalke za vodnjake, sesalke za gnojnice, železne cavi, vodovode i. t. d.

Od sedaj vsakomur po zopet zdatno znižanih cenah: ravnotako vse priprave za kletarstvo, sesalke za vino, medene pipe, gumijevе ploče, konopljene in gumijevе cavi, priprave za točenje piva, skrinje za led, priprave za izdelovanje sodavode in penečih se vin, stroje za sladoled, mline za kavo, dišavo i. t. d., stroje za delanje klobas, tehtnice na drog, namizne tehtnice, stebarske tehtnice, decimalne tehtnice, tehtnice za živino, železno pohištvo, železne blagajne, šivalne stroje vseh stavov, stroje in orodja za ključavničarje, kovače, kleparje, sedlarje, pleskarje, vse pod dolgotrajnim jamstvom po najugodnejših plačilnih pogojih, tudi na obroke. Ceniki z več kot 400 slikami brezplačno in franco. Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku. Prekupcem in agentom posebne prednosti!

Pišite naj se naravnost:

94 20—16

Ivan Schindler, Dunaj III./1. Erdbergstrasse 12.

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, laka in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena in pohištvena pleskarja

Ljubljana Miklošičeve ulice 6, nasproti hot. 'Union'

Ustanovljeno 1842. Telefon 154.

52—2

Loterijska srečka dne 5. septembra t. l.

Gradec 79 88 64 45 37

V Newyork

Canado

Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!!

211 52—2

Samo 6 dni

vozijo francoski brzoparniki La Provence, La Savoie, La Lorraine in La Touraine iz Havre v Newyork. — Najkrajša črta. —

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne 'pri Figovcu'.

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga

10 52-33

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

Steckenpferd
lilijino mlečno milo

58 42—30

Najmlejšje milo za kožo
:: kakor tudi za pege. ::

Dobiva se povsod.

Josip Pogačnik

krojaški mojster v Radovljici

priporoča cenjenemu občestvu

svojo delavnico v izdelovanje vseh vrst oblek za gosposke, uradniških uniform, salonskih, turistovskih in loyskih oblek ter ogrinjal.

Vedno bogata zaloga angleškega, francoškega in brnskega sukna. — Naročila se izvršujejo po najnovejšem kroju točno in ceno ter se sprejemajo popravila.

Specijalist v izdelovanju frakov in salonskih sukenj.

Zajamčena je vestna izvršitev naročenega dela natančno po meri in izbranim kroju ter po želji naročnika. — Kdor si želi nabaviti elegantne, fine, obenem trpežne in vsem zahtevam ustrezajoče obleke, naroči si jih naj pri tej trdkri in postal bo stalen naročnik.

86 52—27

52—8

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene. Priznane izborna blaga.

Martinova cesta 20

Postajališče električne ceste

R. Lang

Martinova cesta 20

železnice pri šentpeterski cerkvi. 126—7

LJUBLJANA :: Zalagatelj društva c. kr. avstr. drž. uradnikov.

Bogata zaloga pohištva vsake vrste v vseh cenah. Ogledala, slike v vseh velikostih.

Popolna oprava za vilo. Špeoljaliteta: Gostilniški stolli.

Pohištvo iz železa, otroške postelje in vozički po vsaki ceni.

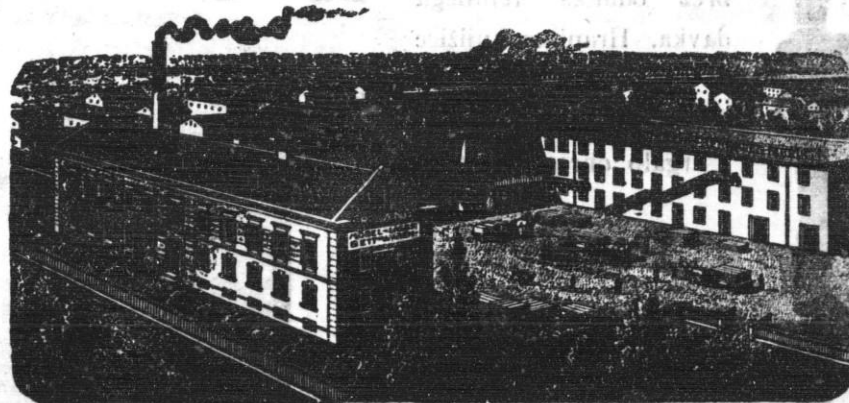
Modrool iz žilnatega omrežja, afričanske trave ali žimo, prve vrste vedno v zalogi.

Za spaino sobo od 180 gld. naprej. Divan z okraski.

Oprave za jedilno sobo, salono, pred-sobo, cele garniture.

Za sobo: postelja, nočna omarica, o-mivalna miza, ob-šalnik, miza, sten-sko ogledalo.

Špeoljaliteta v ne-vestnih balah. Vo-lilki prostori, pri-tlično in v l. nad-stropju. Čudovito poceni za hotela, vilo in za letovišča 62 gld.

POZOR! SLOVENSKO PODJETJE! POZOR!

Slavnemu občinstvu se uljudno priporoča
dne 11. februarja 1909 na novo otvorjena
velika manufakturna trgovina

Franc Souvan, sin - Ljubljana
v stari Souvanovi hiši na Mesnem trgu št. 22.

80 43-28

**Zobozdravniški
zobotehniški :: atelje**
dr. Edvard Globočnik

v Kranju 220 52-1
je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu
na razpolago
**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik
LJUBLJANA,
Slomškove ulice št. 4.
Stavbeno-umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.
Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru,
obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande,
stolpne križe, štedilnike i. t. d.
Specijaliteta: 76 52-26
valjični zastori (Rollbalken).

Najboljši češki nakupni vir.

Cene posteljne perje.
1 kg sivega puljenega 2 K, bolj-
šega 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h;
belega 4 K; belega, puhanega 5 K
1-h; 1 kg velefnega, snožnobe-
lega puljenega 6 K 40 h, 8 K;
1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; be-
lega, finega 10 K; najfinejši prsi
puh 12 K Kdor vzame 5 kg dobi frakco.

Izgotovljene postelje

iz gostonitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-
kinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, z dvama zglav-
n kotna, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim,
sivim, jako stanovitnim puhastim posteljinim perjem 16 K;
napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K,
14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po
povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali
zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz št. 758, Češki les
(Böhmerwald). — Ceniki zastoj in franko. 15-2

Zobotehnični atelje
Oton Seydl
v Roosovi hiši nad prodajalno
v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranilo korenino, z ali
brez nebnne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje
VRAYNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-
NOVEJŠIH METODAH. 78 52-36

Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek
od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

Zlato na obroke!

Vsakdo, kdor pošlje K 14.—, dobi takoj krasno, pristno
«Plaque» zlato uro, dvojno krito, s petletno garancijo in
14 karatno zlato verižico moderne fasone, 56 gramov
težko, uradno puncirano za K 150.— na obroke po mojih
ugodnih pogojih. Samo K 5.— mesečno za gospode in
dame. Prvi znesek se tudi lahko povzame.

Ogrska industrija ur
Ujbánya (Ogrsko) št. 142. 205 10 4

Slovencl, ne zabite družbe
SV. CIRILA IN METODA!

— Zaloga vsakovrstnega —
● **lesenega, železnega** ●
in poblazinjenega pohištva
Puc & Comp.
44-24 v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 1/2 %

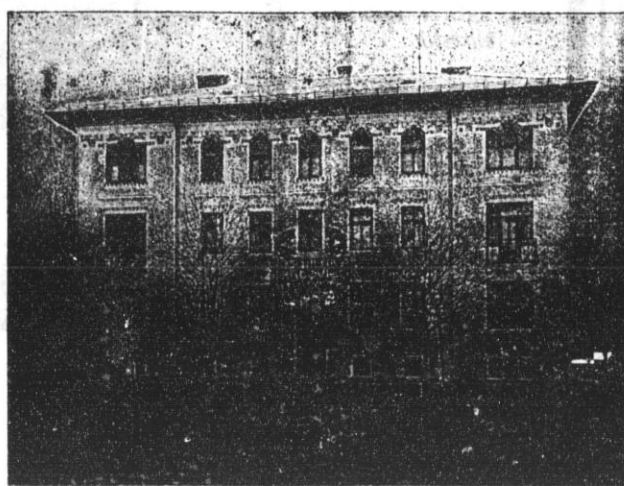
Rezervna zaklada
iznosa:

K 92.000

brez odbitka rentnega
davka. Hranilne knjižice
se sprejemajo kot gotov
denar, ne da bi se pre-
trgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez
amortizacije po 5 1/4% ali
z 1% amortizacijo, na me-
nice pa po 6% :: Eskomp-
tirajo se tudi trgovske
menice.

Denarni promet
v letu 1908:

K 5,000.000

Posojilnica sprejme tudi
vsak drug načrt amorti-
zacijskega dolga.

Uradije se v centrali in
v podružnici

vsak dan
od 8.—12. ure dopoldne
in od

2.—6. ure pop. izvemši
nedelje in praznike.

Poštno hranilnični račun
centrale št. 45.867.

Podružnice na Jesenicah
št. 75.299.